

DONKERE TIJDEN

IN EEN
JONGENS-
LEVEN

DOOR

MARIE.

NIJKERK · G.F. CALLENBACH.

KEERE TIJDEN IN JONGENSLEVEN

EEN VERHAAL VOOR JONGENS

— door MARIE —

NIJKERK — G. F. CALLENBACH

HOOFDSTUK I.

Op den dwaalweg.

't Was een heerlijke zomerdag in het midden van Augustus; een zacht regentje had in den nacht bosch en veld verkwikt, en nu schitterde de zon in volle pracht over het Gooische dorp met de omliggende dennenbosschen en heidevelden, over de groote villa's met sierlijk aangelegde tuinen, en over de meer bescheiden woningen met tuintjes, eenvoudig en klein. Onder de laatste muntte uit, vooral wat orde en netheid betreft, het tuintje van het gezin Frensen. Op de twee perkjes vóór de nette, kleine woning — een met roode geraniums tusschen varens, het andere met maandrozen — was geen sprietje onkruid te bespeuren; ook nu was de achtjarige Betje weder ijverig in de weer, om te zien of na den regen niet een of ander onwelkom plantje getracht had zich een plaatsje te veroveren.

De familie Frensen had eerst midden in het dorp gewoond, maar de gezondheidstoestand van juffrouw Frensen had eene verandering noodzakelijk gemaakt. „Frensen,” had de dokter gezegd, „je vrouw moet meer van de buitenlucht genieten, je woont hier in een te dicht be-

volkte buurt." Frensen had overal gezocht, in alle richtingen rondgekeken naar een geschikte woning, maar altijd tevergeefs, totdat geheel onverwachts een vriend zijn aandacht vestigde op het aardige huisje aan het eind van een nieuwe straat, uitlopende naar den heikant, en niet ver van een geurig dennenboschje. 't Was wel wat hooger in huur, maar Frensen zei: „Liever wat meer geld aan frissche lucht en zonnewarmte, dan aan medicijnen." Juffrouw Frensen had eerst nog al wat tegengestribbeld; haar man was daar zooveel verder van het magazijn, waar hij reeds verscheiden jaren de betrekking van boekhouder bekleedde.

„'t Is ook veel beter voor mij," was Frensen's antwoord; „ik zit toch het grootste gedeelte van den dag; een paar maal een flinke loop zal me geen kwaad doen, en wat zullen we met de kinderen van de hei genieten!"

In het voorjaar waren zij verhuisd, en de verandering scheen juffrouw Frensen reeds goed te hebben gedaan. „Je ziet er al veel beter uit," had Frensen nog dienzelfden morgen tot zijne vrouw gezegd, en met een blik vol liefde op haar man had zij geantwoord: „Ja, je hebt het weer aan het rechte eind gehad; ik begin aardig aan te sterken."

Op het oogenblik, dat ons verhaal begint, stond zij echter met een bedrukt gelaat in het voortuintje, zonder ook maar eventjes acht te slaan op de mooie rozeknopjes, die sinds gisteren pas geopend waren, en Betje in verrukking brachten.

Aandachtig tuurde zij in de richting van het dorp, met de hand hare oogen beschuttend tegen de felle zonnestralen. „Gerard, Gerard," zuchtte zij, „een paar dagen geleden al die mooie beloften, en nu is het alweer hetzelfde liedje! Had je niet wat langer op Gerard kunnen

wachten, Betje? — ik heb toch zoo gezegd dat je samen uit school moet komen.”

„Ik heb zoolang gewacht, Moeder,” zei Betje, die naast Moeder kwam staan; „eerst ging hij een eindje met me meê, toen riepen Willem Raders en Piet Sanders: „Kijk eens, hij wordt door zijn zusje naar huis gebracht, zijn zusje moet op hem passen!” Gerard werd heel rood van kwaadheid. „Wacht maar even bij den boom om den hoek,” zei hij tegen me, „ik moet hun wat zeggen.” Ik heb een heel poosje gewacht, Moeke, bloempjes geplukt, maar hij kwam niet, toen ben ik heel hard naar huis geloopt, het werd al zoo laat.”

„Blijf even bij de kleintjes, Betje, ga maar wat met hen spelen in het priëeltje,” beval Moeder, en Betje nam kleinen Jan, die twee jaar was, en het vierjarige Keetje mede naar het achtertuintje, dat als moestuin dienst deed, en waar vader een aardig priëeltje had gemaakt voor Moeder, daar kon zij rustig met haar naaiwerk zitten, als Betje op de kleintjes paste. Nu echter ging Moeder boven aan het zoldervenstertje staan, om goed uit te kijken van welken kant Gerard zou terugkeeren; hij was de oudste van haar viertal, twee jaar ouder dan Betje. Gerard had zijn ouders al dikwijls verdriet veroorzaakt; hij was altijd gereed om met een zeker soort jongens verkeerde streken uit te voeren; vooral Willem en Piet, de twee ondeugendste jongens van de geheele school, vonden in hem steeds een trouwen bondgenoot. Zij hadden zoo echt den slag om hem in hun macht te krijgen; aarzelde hij soms om met hen mee te gaan, wel wetende dat hij Moeder verdriet deed, dan noemden zij hem „moeders kindje — een lafaard, die niets durfde,” en zoo al meer; dat kon Gerard niet verdragen, en om te toonen dat hij voor geen kleintje vervaard was, deed hij nog erger dan de anderen. Dan

werden alle beloften aan Moeder geheel vergeten, en vaders ernstige vermaningen schenen geen indruk te hebben gemaakt. „Recht door zee, Gerard, als een echte Hollandsche jongen,” zei Frensen dikwijls, die zelf om zijn rechtschapenheid en onkreukbare trouw door iedereen werd geacht; „laat ze loopen, die je op den dwaalweg willen meesleepen, de *rechte* weg, dat is de beste!”

„Daar komt hij,” zei juffrouw Frensen, van het zoldervenstertje uitkijkend, „ginds over de hei, alleen, gelukkig; neen, verder af staan Willem en Piet; zij kijken hem na; heeft hij iets over zijn schouder? 't Lijkt wel een zak; wat doet hij bij het dennenboschje? Hij verbergt den zak onder het zand, legt er takken overheen. Nu wuift hij de anderen toe, en loopt hard naar den wegkant; wat zou dat nu weer beteekenen? . . . O, Gerard, Gerard!” . . . en terwijl de arme moeder van den zolder naar beneden ging, kwam Gerard de deur binnen, heel buiten adem, met een hoogrood gezicht.

„Is het al laat, Moeder?” vroeg hij, zonder Moeder aan te zien, „hè, is dat loopen . . . ik ben even met Piet meêgeweest, hij had zoo'n mooi boek thuis, dat wou hij me laten zien.”

Juffrouw Frensen staarde Gerard ontsteld aan; was het al zoo ver met hem gekomen, dat hij Moeder zonder eenigen schroom stond voor te liegen? . . . „Gerard,” zeide zij op strengen toon, en haar stem beefde van innerlijke ontroering, „zie je er nu zelfs niet meer tegenop om Moeder voor te jokken en te bedriegen? Wat heb je gedaan bij het dennenboschje? Wat heb je onder het zand verstopt, terwijl Piet en Willem in de verte stonden te kijken?” . . .

Gerard wist niet wat te antwoorden, hij keek bedremmeld voor zich.

„Wacht, daar komt vader . . . vader moet je maar eens flink onder handen nemen, dat gaat mijn krachten te boven.”

„Je gaat dadelijk met me naar het boschje,” zei vader, toen Moeder hem alles had verteld, „en je haalt er uit wat je er verstoppt hebt. Je hoeft me niets te zeggen, een jongen, die zijn moeder voorjokt, vertrouw ik toch niet, ik zal zelf wel zien wat het is.”

Gerard had nu niet veel praats meer, hij beefde van angst, terwijl hij met vader naar het boschje ging.

„Neem die takken weg,” beval Frensen, op de bewuste plek gekomen, „kom, een beetje vlugger, ik heb geen tijd; nu dat zand weggeruimd.” En jawel, van onder het zand kwam al spoedig een zak met appels te voorschijn.

„Zoo, ben je aan het stelen geweest!” riep vader in groote verontwaardiging, „t wordt al erger en erger met je, kom mee naar je Moeder, jij deugniet!”

Moeder schreide bittere tranen; anders vond zij nog wel eens een woordje tot verdediging of verontschuldiging van haar oudsten jongen, maar dit was te erg, zijn moeder voorliegen en stelen, dat kon, dat mocht zij niet goed praten.

„Waar heb je die appels gestolen?” vroeg vader streng.

„Uit den boomgaard van boer Aalders,” stamelde Gerard, die op het punt was in snikken uit te barsten.

„Houd je tranen maar bij je; je gaat dadelijk mee naar boer Aalders de appels terugbrengen, dan zullen we hooren wat hij met je doen wil.”

„Frensen, zou je niet eerst eten?” vroeg Moeder op droeven toon. „t Is een heel eind, en je moet straks weer naar het kantoor.”

„Neen, moeder, dank je wel; denk je dat ik eten kan met gestolen goed in mijn huis!”

Gerard met den zak op zijn schouder moest vooruit, vader kwam achter hem aan; geen woord werd gesproken op den weg naar boer Aalders, en anders — och wat kon vader aardig praten met zijn jongen, als hij goed had opgepast; wat luisterde hij met belangstelling naar alles, wat Gerard vertelde van zijn werk op school, van zijn spelen! Dan was het als herleefde hij met zijn zoontje zijn eigen jongensjaren, zelfs al was hij den geheelen dag druk geweest op het kantoor.

Boer Aalders was nog aan het middagmaal, toen het tweetal binnentrad.

„Mag ik je even alleen spreken, Aalders?” vroegde Frensen, die toch niet gaarne met zijn jongen als appeldief voor den dag kwam, waar de boerin, drie kinderen, twee knechts en de meid bij zaten.

„Wel zeker, Frensen, kom maar mee in het opkamertje, is er wat gebeurd? Je kijkt zoo beteuterd, en wat moet je jongen met dien zak?”

„Hij heeft appels uit je boomgaard gestolen, Aalders; wij hebben het ontdekt, en nu komt hij ze terugbrengen; straf hem zooals ge wilt, hij heeft het verdiend.”

Het goedgehartige gelaat van boer Aalders betrok; hij opende den zak.

„Nog wel dat vroege soort van het boompje in den hoek,” zeide hij met een zucht, „het draagt dit jaar voor het eerst; die deugnieten. Hebben er nog meer aan meêgedaan?”

Gerard wilde wat zeggen; „het doet er niets toe of er nog anderen bij waren, Aalders; al waren er nog tien bij geweest, dat maakt *zijn* schuld niet minder; doe met hem wat je wilt.”

„Ja, zie je, Frensen, als het niet was om jou en je vrouw, dan gaf ik het zeker aan bij de politie, maar ik begrijp, dat het heel naar voor je zou zijn, en dan je vrouw, die

toch niet sterk is. Wij zullen maar hopen, dat het een goede les voor hem zal zijn, en dat zijn ouders in het vervolg meer plezier van hun oudsten jongen zullen hebben.”

„God geve het,” sprak Frensen somber, „zijn moeder lijdt er erg onder, hij heeft al zooveel mooie beloften gedaan... Intusschen, ik dank je wel voor je toegevendheid, Aalders... mocht je ooit weer last van hem hebben, ga dan gerust je gang; wie straf verdient, moet gestraft worden.”

Vader en zoon keerden weer huiswaarts; ook nu werd geen woord gezegd; dat was voor Gerard erger dan de strengste verwijtingen.

„Geef me nu gauw een hapje te eten, vrouwlief, en jij, Gerard, ga met je schoolwerk naar het zolderkamertje, Moeder zal je strakjes wel een stuk brood geven. Er is natuurlijk geen kwestie van, Moeder, dat Gerard morgen meegaat naar Grootmoeder te Utrecht; ik neem hem mee naar het kantoor — daar heb ik wat werk voor hem.”

Het was den volgenden dag Grootmoeders verjaardag, en juist Woensdag, dus op den vrijen middag zou het viertal met moeder meegaan, om Grootmoeder te feliciteeren.

„Wat zal Grootmoe bedroefd zijn,” zuchtte juffrouw Frensen, „hij is nog wel Grootvaders petekind!”

Moeder bracht hem later zijn brood met een glas water, zoo had vader het bevolen; zij kon nog niet met hem spreken, en Gerard zat stil met verdrietig gezicht voor zich uit te kijken; het verdere van den dag bleef hij alleen.

's Avonds toen hij in zijn bed lag, kwam Moeder bij hem; zij sprak zooals slechts eene vrome Moeder spreken kan met het afgedwaalde kind. Zij bad met hem — voor hem — smeekte den Heiland hem tot inkeer te brengen, hem te doen inzien, hoezeer hij ook zijne ouders deed lijden.

„Trouwe Heiland,” smeekte Moeder, „help hem tot U te komen met berouw in het hart; help hem tegen de zonde te strijden.” Ja, toen deed Gerard weer de schoonste beloften, hij snikte het uit; was het omdat hij wezenlijk bedroefd was over hetgeen er was gebeurd, of omdat hij niet meê naar Utrecht_mocht gaan?... Hij had er zich met Betje al zoo op verheugd!

HOOFDSTUK II.

Eene ontmoeting.

Het scheen inderdaad alsof Gerard na het gebeurde tot inkeer was gekomen; op school was de Meester heel tevreden. Hij kon vlug leeren en deed in alle opzichten flink zijn best, en ook tehuis gaf hij geen reden tot klagen. Juffrouw Frensen begon weer op te fleuren; „hij heeft ingezien, hoe verkeerd het was,” dacht zij, „het waren toch eigenlijk maar jongensstreken.” Vader hield hem echter geruimen tijd onder streng toezicht; kwam hij niet op tijd uit school naar huis, dan werd er dadelijk rekening mee gehouden; zou hij met andere jongens gaan spelen, Gerard moest eerst zeggen met wie, en het gebeurde meer dan eens, dat Frensen zelf kwam kijken, of het werkelijk was zooals Gerard had gezegd of beloofd. Zoo gingen eenige maanden voorbij, toen begonnen zijne ouders hem weer te vertrouwen, en werd hem meer vrijheid gelaten. „’t Is nu heel wat prettiger thuis dan vroeger,” dacht Gerard

dikwijls. Vader en moeder waren tevreden, en Moeder vooral toonde haar jongen op allerlei wijze, dat hij evenals Betje haar tot vreugde was.

In den laatsten tijd was hem dat ook minder moeilijk gevallen; de twee schoolkameraden Piet en Willem, beiden een paar jaar ouder dan Gerard, met wie hij zoo menigen ondeugenden streek had bedacht, hadden het dorp verlaten, tot groote vreugde van Frensen en zijne vrouw. Piet, een wees, was bij menschen uitbesteed geweest, die niet veel acht op hem sloegen; hij zou in Amsterdam aan den kost zien te komen, en Willems moeder, eene weduwe, kon haar zoon niet best regeeren; zij had daarom haar broer in Amsterdam verzocht hem een poos onder zijne leiding te nemen, in de hoop, dat hij dan later haar tot steun zou kunnen zijn. Sedert het vertrek van dit tweetal was er dus voor Gerard heel wat minder verleiding. O menig, menig vurig gebed steeg uit het ouderhart ten hemel: mochten toch de zaden van godsvrucht, van jongsaf in het hart hunner kinderen uitgestrooid, rijke vruchten dragen.

Frensen moest 's morgens vroeg van huis eer de kinderen gereed waren; 's avonds echter luisterden allen eerbiedig, als vader uit den Bijbel voorlas, en met hen bad, eer zij zich te slapen legden; zelfs de kleintjes begrepen al heel gauw, dat zij dan stil moesten zitten, en vader begreep ook heel goed, dat hij het voor kinderen niet te lang moest maken. Aan zondagsschool en catechisatie werd trouw de hand gehouden; „'t is het beste wat wij de kinderen mee kunnen geven, moeder,” zei Frensen dikwijls tot zijne vrouw, „'t zou vreeselijk zijn, als we ons naderhand moesten verwijten, hun niet den weg tot den Heiland te hebben gewezen!”

Zoo waren Gerards schooljaren voorbijgegaan; wat

moest hij worden, waartoe zou hij worden opgeleid? was nu de groote vraag.

„Op een kantoor kan hij al gauw aardig wat verdienen, dat is nog zoo kwaad niet,” was Frensen's meening, toen hij op een avond met zijne vrouw Gerards toekomst besprak.

„Och, vader, op een kantoor is zooveel verleiding van allerlei aard,” antwoordde Moeder; „hij is nog zoo jong, laat hem liever wat meer leeren. Vanmiddag kwam hij bij me zitten in 't priëeltje. „Hè, Moeder,” zeide hij, „de bouwvakken, die trekken mij 't meeste aan; goed leeren teekenen, en later bij een architect of aannemer, dat zou ik heerlijk vinden, maar het kost zoo veel — 't zal wel niet gaan.”

„Daarin heeft hij gelijk,” sprak vader peinzend; „'t is een mooi vak, dat is zeker, en hij heeft er veel aanleg voor, maar wij hebben nu al moeite om zonder schulden rond te komen!”

„Ik zou het nog wat zuiniger zien aan te leggen,” meende Moeder; „Betje is een flink, gezond meisje, wij zouden het, nu zij ook haast van school thuis komt, Zaterdag zonder werkster kunnen doen, en dan moeten Betje en ik wat langer onze japonnen dragen. Betje houdt gelukkig ook niet van al die drukte, zooals veel meisjes tegenwoordig hebben.”

„Alsof je dat niet al lang doet,” zei vader met een zucht, „ik herinner me den tijd niet, dat je een nieuwe japon of mantel hebt gehad!”

„Ik ben er ook zuinig op,” was het lachende antwoord, „zou je meer van me houden, als ik een nieuwerwetsche japon aanhad?”

„Je bent een best, lief wijfke, en een trouwe Moeder — God geve, dat de kinderen, en vooral Gerard, het nooit vergeten!”

Gerard had veel aanleg voor teekenen; timmeren en bouwen was van jongsaf zijn liefhebberij; Frensen raadpleegde een vriend, die aannemer was; op diens raad moest Gerard vlijtig teeken- en ambachtsschool bezoeken, en verder zou de aannemer, uit vriendschap voor Frensen, hem in zijn zaak zooveel mogelijk gelegenheid geven om zich in alle opzichten flink te ontwikkelen; van verdienen was natuurlijk vooreerst geen sprake, daarom gaf vader hem maandelijks een klein zakgeld.

Gerards wensch werd dus vervuld; hij wijdde zich met lust aan zijne nieuwe bezigheden bij den aannemer en volgde vlijtig de lessen op teeken- en ambachtsschool; de aannemer had dan ook al eens tegen vader gezegd: „'t Gaat best met je jongen, hoor; hij is vlug van begrip en flink voor zijn werk.”

Op een avond keerde Gerard van zijn lessen vroolijk huiswaarts; plotseling hoorde hij zich bij den naam roepen; 't was een bekende stem; ja, waarlijk, daar stond Willem Raders voor hem.

„Wel, hoe kom jij hier?” was Gerards verwonderde uitroep; „ik dacht, dat je in Amsterdam aan het werk was?”

„Dat was ik ook, maar mijn oom was niet langer van me gediend, en ik niet van hem. Sedert verleden week ben ik hier bij een schilder. En jij, wat voer jij uit?”

„Ik kom bij de bouwvakken; 's avonds ga ik naar teeken- en ambachtsschool, en overdag leer ik bij een aannemer, een vriend van vader.”

„Een saai leventje, dunkt me, — ga je nooit eens uit? Je verdient toch zeker al wat?”

„Neen, nog niet.”

„Dat zou me ook niet bevallen; die Piet heeft het maar best getroffen; hij is in een zaak geplaatst die ook voor

hem aardig wat oplevert; als het schildersvak mij niet bevalt, zal hij zijn best doen om er mij ook in te krijgen. 't Is een vroolijk leventje in Amsterdam, heel anders dan hier in zoo'n saaien boel!"

„Goeden avond,” zei Gerard, „ik moet naar huis.”

„Nu, je bent ook niet bijzonder hartelijk bij een eerste ontmoeting met een vroegeren schoolmakker; zeg maar niet aan je vader, dat je mij hebt gesproken, hij mocht mijn gezelschap weer eens afkeuren!”

Bij het naar huis gaan bedacht Gerard ook, dat het beter was niets van zijne ontmoeting te zeggen; Moeder maakte zich zoo gauw ongerust, en hij kon Willem toch wezenlijk niet voorbij loopen zonder even met hem te praten, als hij hem af en toe tegenkwam.

Een paar dagen later voegde Willem zich des avonds weder bij hem tegen denzelfden tijd. „Zeg eens, Gerard,” vraagde hij, „heb je nooit eens een avondje vrij voor je genoegens, of voor je vrienden?”

„Zeker,” was het antwoord, „dikwijls genoeg,” maar Gerard vertelde niet welk soort genoegens hij genoot, die vielen toch niet in Willems smaak.

„En heb je niets geen geld op zak? . . . 't lijkt me erg sneu voor anderen te werken en niets te krijgen.”

„Ik krijg iedere maand zakgeld van vader, en af en toe een extraatje van den baas.”

„Je vader zal ook wel niet veel kunnen missen; die heeft het immers zelf zoo breed niet?”

„Nee,” zei Gerard, „dat is waar, ik zal blij zijn als ik zelf wat verdien.”

„'t Wordt ook tijd, hoor, je bent toch al zeventien, maar zou je niet eens een enkel avondje voor mij over hebben, bijvoorbeeld in plaats van naar zoo'n les te gaan? Of moet je nog altijd zeggen waar je heengaat, en wat je doet?”

„Wel zeker niet,” riep Gerard opstuiwend, „ik ben geen kind meer, mijn ouders laten me vrij!”

„Zooveel te beter, laten we dan afspreken, overmorgen om zeven uur; ik zal hier bij den hoek op je wachten; tot ziens!”

Dien avond was Gerard erg stil; op Moeders bezorgde vraag antwoordde hij: „'t Was vandaag nog al druk op het werk; ik zal maar wat vroeg naar bed gaan, want ik ben moe.”

Natuurlijk moest hij zich op den bewusten avond aan de afspraak met Willem houden; wegblijven zou al te gek zijn; een enkele keer de les verzuimen was toch ook zoo erg niet.

Op het bepaalde uur trof hij Willem dan ook op de aangewezen plaats. „Nu zal ik je eens met een gezellig clubje in kennis brengen,” vertelde Willem vroolijk, „je zult er net zoo goed schik van hebben als ik; 't is eens wat anders.”

Zij gingen naar een deel van het dorp, dat door Gerard en zijn ouders weinig werd bezocht; vooreerst was het een heel eind uit hun buurt, en dan, er waren ook zooveel herbergen en koffiehuisen.

„Ik heb het genoeg jullie mijn vriend Frensen voor te stellen,” zei Willem, in een koffiehuis van minderen rang een bovenvertrek binnentredend, waar een zestal iongelieden zaten te rooken.

„Wel, mijnheer Frensen,” — het deed Gerard recht aangenaaan aan zoo deftig te worden begroet, — „ik heet u uit ons aller naam hartelijk welkom in onzen kring,” sprak een der oudsten, echt met het air van een heertje. „Wij hebben door onzen vriend Willem al veel van u gehoord,” en tegelijk stelde hij aan Gerard de andere leden van het gezelschap voor. „Mag ik u verzoeken naast

mij plaats te nemen — ik ben Karel Hansen uit Amsterdam; als ik mij niet vergis, wijden wij ons aan hetzelfde vak.”

„Ik ben bij een aannemer aan het werk,” verklaarde Gerard.

„Juist zoo, dat is het begin, — ik ben natuurlijk al wat verder; een voorname Amsterdamsche firma heeft mij belast hier opmetingen te doen en inlichtingen in te winnen voor het oprichten van een fabriek. Overdag ben ik altijd druk in de weer, maar 's avonds is het hier gloeiend vervelend. Wat was ik blij hier zoo'n aardig clubje aan te treffen, anders zou ik met mijn avonden geen raad weten!”

„Dat begrijp ik,” bevestigde Gerard, die nu ook een sigaar had opgestoken, en van een glaasje kwast genoot, dat zijn nieuwe vriend voor hem had besteld; — „vergeleken bij Amsterdam moet het u hier wel heel doodsch voorkomen.”

„Dat zal waar zijn; ik denk hier gelukkig ook niet zoo heel lang te blijven,” en weldra was het tweetal in druk gesprek over allerlei zaken, waarin Hansen, zooals hij zeide, ook heel veel belang stelde; hij had grootsche plannen, die Hansen, als aanstaand ingenieur of architect. „'t Is jammer dat u niet uwe studiën maakt in Amsterdam,” merkte hij terloops aan, — „in een groote stad gaat zooveel meer om op het gebied van de bouwvakken dan op zoo'n kleine plaats; men komt er heel wat gauwer vooruit!”

„Zeg eens, goede vrienden,” riep plotseling een der kameraden, „jullie zit zoo genoeglijk met je beidjes te keuvelen, maar daar hebben wij niet veel aan! Zullen we voor afwisseling eens een kaartje leggen?”

„Mij best,” verzekerde Hansen, „als onze nieuwe mak-

ker er ook lust toe gevoelt; als je soms wat tegen het kaartspel hebt, Frensen, dan laten we het vanavond natuurlijk."

"O, neen, volstrekt niet," verzekerde Gerard, (zijn vader was wel degelijk *tegen* het kaartspel) „maar om de waarheid te zeggen, ik ken er zoo goed als niets van, er is hier weinig gelegenheid om het te leeren."

"Dat is geen bezwaar," was het gulle antwoord van Hansen, „dan speel ik niet, maar ik help je met mijn raad; je zult het fijne van de zaak gauw genoeg snappen. Wij leggen gewoonlijk, als we spelen, een kleinigheid in, vroeger peperneuten, nu een dubbeltje," vervolgde hij lachend.

Ieder had zijn dubbeltje geofferd. „Jongens," riep Hansen, „ter eere van onzen nieuwen clubgenoot leg ik er vanavond een gulden bij; wie hem wint, moet er iets voor koopen als souvenir aan dezen avond."

Allen lachten uitbundig over Hansen's gulle bui, en Gerard overlegde bij zich zelve, dat het toch erg prettig zou zijn wat meer geld op zak te hebben en met anderen mee te kunnen doen. Hij was weldra een en al ijver bij het spel, en kon het ook al aardig volgen, dank zij Hansen's inlichtingen; enkele trekken van zijn raadsman begreep hij wel niet.

„'t Doet er niets toe," zei Hansen, „dat zijn zoo van die fijne zetten, die ik je onder vier oogen wel eens zal uitleggen. We hebben mooie kaarten, Frensen, 't zal best gaan!"

En het ging ook best. Frensen of liever Hansen won den inzet!

„Dat doet me nu bepaald genoeg," verklaarde Hansen, zich van plezier de handen wrijvend, „wie zou dat hebben gedacht!"

Gerard wilde natuurlijk met Hansen deelen.

„Zeker niet,” was het eenigszins verontwaardigd antwoord, „gij hebt gespeeld, ik hielp je eenvoudig met mijn raad; wij houden ons aan de afspraak!”

„Gerard, het wordt onze tijd,” riep Willem van de andere zijde der tafel, „je weet wel, we worden nog ergens anders verwacht,” en hij wierp Gerard een veelbetekenenden blik toe, die aanleiding gaf tot allerlei vroolijke opmerkingen. Men trachtte de vrienden over te halen om nog wat te blijven, maar Willem hield voet bij stuk: „Hansen heeft immers zelf gezegd,” riep hij lachend, „dat men zich aan afspraken moet houden!”

„Als het dan wezenlijk niet anders kan, moeten we er ons in schikken,” zei Hansen op gemaakt-treurigen toon; „tot weerziens dus, Frensen, wij hebben met genoeg kennis gemaakt; het beste bewijs, dat ons kringetje je bevalt, zult ge geven, als ge 't bezoek spoedig herhaalt.”

„Heel graag,” verzekerde Gerard, „'t was een recht prettig avondje,” en na een hartelijken handdruk van ieder der kameraden, keerden Willem en Gerard huiswaarts.

„Zie je,” zei Willem, „ik haalde er maar een afspraak bij, omdat ik wel begrijp, dat je graag op den gewonen tijd thuiskomt; je vader is misschien tegen zoo'n avondje, maar wat voor kwaad zit er in? Toen zij jong waren hebben de oude lui ook niet altijd thuis gezeten; dat vergeten ze gewoonlijk bij het ouder worden.”

„'t Was heel gezellig,” antwoordde Gerard, „laten we nog een paar straten omloopen, Willem, ik kom wel eens meer wat later thuis, als ik iets af te maken heb; die Hansen is een knappe kerel!”

Willem sprak niet over een volgende ontmoeting en op de bekende plek namen zij afscheid van elkaar.

Tehuis gekomen, deed Gerard zijn best om met vader heel ongedwongen over het nieuwe werk van dien dag te

spreken; het bouwen van een mooie villa was aan den aannemer opgedragen. Bij het naar bed gaan legde hij zorgvuldig het gewonnen geld in een afzonderlijk zakje van zijn portefeuille.

„Ik zal het maar bewaren voor een volgenden keer,” dacht hij, „natuurlijk zal ik nog wel eens met hen samen komen!”

Weing vermoedde Gerard dat, na hun vertrek, Hansen dadelijk een geheel anderen toon had aangeslagen.

„Jongens, jongens,” riep hij, op een stoel neervallende, „’t is lang niet makkelijk om een paar uur den braven Hendrik te spelen tegenover zoo’n melkmuil; geef me eens gauw wat versterkends!”

„Je hebt het verdiend, hoor!” en een der vrienden schonk hem een vol glas in, nu geen kwast.

„Je bent een echte komediant,” lachte een derde, „ik was blij, dat we met dien gulden eens flink konden lachen — ik proestte ’t haast uit.”

„Geef hem mij maar gauw terug uit het geheime laatje; ’t is haast jammer van dien gulden als lokaas, bij dien onnoozelen jongen is niet veel te halen. Gelukkig dat Willem ons nog een paar betere klanten heeft bezorgd; daar komen ze, houdt je maar goed!”

HOOFDSTUK III.

Een beslissend oogenblik.

Gerard wist de eerstvolgende dagen niet zoo recht, hoe hij het met zich zelve had; nu eens hoopte hij Willem

des avonds weer te ontmoeten, en verlangde hij naar een herhaling van het bewuste avondje, dan weer was hij blijde, als hij 's avonds huiswaarts keerde, met zijne ouders ongedwongen te kunnen spreken, zonder de beschuldigende gedachte met zich om te dragen: „Vader en Moeder vertrouwen me en ik — ik misleid hen!”

Op zekeren avond kwam Betje eenigszins verschrikt uit de naaischool thuis.

„Zeg, Ger,” riep zij bij het binnentreden, „weet je dat Willem Raders weer in het dorp is? Zij spraken over hem op de naailes.”

„Ja, hij is op een schilderswinkel.”

„Heb je hem dan al gesproken?” vraagde Moeder, onrustig opkijkend van haar naaiwerk.

„Ja, Moe, ik ben hem al eens tegen gekomen.”

„En dat heb je me niet eens verteld!”

„Och, ik heb er niet veel over gedacht, en dan, u maakt zich altijd zoo gauw ongerust,” en Gerard ging ijverig voort met Jan en Keetje een aardig kunstje te leeren.

Juffrouw Frensen vertelde het later aan haren man, „Ja, vrouwlief,” was zijn antwoord, „wij kunnen Gerard niet meer behandelen als een kleinen jongen, hij doet flink zijn best, nu moet hij ook zien, dat wij hem vertrouwen.”

Vader informeerde hier en daar eens naar Willem; gelukkig, de inlichtingen waren nog al gunstig.

Den volgenden avond kwam Willem zijn vroegeren schoolmakker al een eindje tegemoet.

„Je bent een mooie, hoor,” riep hij Gerard toe, „wij hadden stellig gedacht, dat je al eens was komen oploopen, en men ziet of hoort niets van je! Een heeft er al gevraagd, of je soms bang was den gewonnen gulden weer te verliezen — Hansen werd er nog kwaad om.”

„Ik heb 's avonds ook al eens naar je uitgekeken,” zei Gerard, „kom je vanavond weer bij elkaar?”

„Ja, ik ga er juist heen.”

„Nu, dan ga ik met je mee,” en Gerard was blij het gewonnen geld bij zich gestoken te hebben.

Het tweetal werd met gejuich begroet: „hoera voor Frensen!” riep Hansen, een glas kwast omhoog houdend, „wij waren al bang dat de eerste kennismaking niet was meegevallen!”

Hansen was al weer even aardig en spraakzaam als den eersten keer. „Ik heb het tegenwoordig ontzettend druk,” verklaarde hij, „maar zoo'n avondje kan ik niet missen, 't frischt je weer heelemaal op! Doe je weer mee met een kaartje leggen, Frensen?”

„Graag,” was het antwoord, „ik zal eens probeeren of ik je lessen goed onthouden heb.”

„Best, hoor! komaan, de kaarten voor den dag — wie geeft?” en weldra was het spel in vollen gang, maar nu met minder gunstigen uitslag voor Gerard.

„Ik vind het heel vervelend,” zei Hansen eenigszins kregelig, „dat een nieuw lid telkens de verliezende partij is; ik moet je eerst nog wat beter op de hoogte brengen van de fijne zetten, Frensen. Laten we nu liever dat andere spel doen, — de inzet is wel wat hooger, maar de kansen zijn zooveel te gunstiger, en het vereischt niet zooveel inspanning.”

Hansen deed de deur op slot. „Och, die jongen van beneden is toch zoo vervelend,” merkte hij aan, „daar kwam hij alweer de trap oploopen, om te vragen of we wat noodig hebben; 't is alleen maar om te luisteren!”

Dit spel vereischte in het geheel geen kennis; 't was eenvoudig maar wagen, op goed geluk af! Gerard had er bepaald schik in; zijne wangen gloeiden; met glin-

sterende oogen volgde hij den loop van het spel: het liep hem nu dan ook weer mee: tot tweemaal toe won hij den geheelen inzet.

„Je bent een geluksvogel, Frensen!” riepen ze hem toe, „nog een paar zulke avondjes, dan heb jij de beurs vol en wij zijn platzak!”

„Je komt morgen toch ook?” vroegde Hansen bij het afscheid, „’t is zoo saai, als er een mankeert.”

Gerard beloofde het, hij ging naar huis, erg opgewonden, en veel later dan den vorigen keer.

„Wat heb je een kleur, Gerard,” zei moeder, toen hij thuis kwam; „heb je zoo hard geloopt?”

„Ja, t was laat eer ik het wist, maar ik heb het den heelen dag zoo warm gehad.”

Den volgenden avond liep het Gerard verbazend tegen; hij verloor alles, wat hij had gewonnen, en daarbij had hij nog twee gulden schuld bij Hansen.

„Mijn portemonnaie is altijd tot je dienst,” had deze vriendschappelijk tot hem gezegd, „ik heb ook een tijd gekend, dat ik bijna niets in mijn beurs had; ’t is ellendig. Neem gerust van mijn geld, een anderen avond win je alles dubbel en dwars weer terug.”

Gerard was een paar dagen erg afgetrokken zoowel tehuis als bij zijn werk; hij wilde zijn geluk nog eens beproeven. De helft der maand was pas voorbij, en hij had het gewone zakgeld reeds geheel uitgegeven; aan vader durfde hij natuurlijk niets vragen, dat zou allerlei vermoedens opwekken. Frensen had het in die dagen juist bijzonder druk; de eigenaar van het magazijn was ernstig ziek. Frensen genoot diens volle vertrouwen, hij bleef dus tot ’s avonds laat op het kantoor om de zaken te regelen. Ook voor het middagmaal kwam hij niet tehuis en daardoor was hij minder in de gelegenheid om Gerards af-

getrokkenheid op te merken; hoewel Moeder er zich meermalen ongerust over maakte, dacht zij toch: „Ik zal er Frensen nu maar niets over zeggen, hij heeft al zooveel aan zijn hoofd.’

Vervuld van de gedachte „Hoe krijg ik wat geld?” kwam Gerard op zekeren dag vroeger thuis voor het middagmaal dan gewoonlijk; de huisdeur was open, een arm, zwak jongske stond in de gang; Gerard ging in de huiskamer, waarvan de deur in de gang uitkwam; op den schoorsteenmantel lag een gulden. Hij aarzelde een oogenblik, — toen greep hij het geldstuk, stak het haastig in den zak, en ging stilletjes heen, zonder dat Moeder iets van zijn komen en gaan had bemerkt. Na een half uurtje kwam hij ten tweeden male thuis voor het middagmaal. Moeder was erg ontsteld, evenals Betje en de kleintjes.

„Verbeeld je, Gerard,” zeide zij, „ik was eventjes in de keuken om voor een arm jongetje een boterham te maken, en in dien tusschentijd heeft hij van den schoorsteenmantel een gulden weggekaapt, dien ik er even had neergelegd. Ik kan ’t haast niet gelooven, hij was zoo blij met de boterham, maar niemand anders is hier geweest.”

Toen vader er van hoorde, wilde hij het geval bij de politie aangeven: „die kinderen worden er dikwijls door de ouders op afgezonden,” zeide hij, maar juffrouw Frensen had het liever niet.

„Ik zal eens goed rondkijken of ik het jongetje nergens zie, en dan zal ik het zeker flink onder handen nemen,” en Gerard was in zijn hart heel blij over Moeders besluit. Toevallig kwam hij het kind een paar dagen later tegen in diezelfde straat, dicht bij huis.

„Hoor eens,” zeide hij barsch, „pas op dat je niet meer in deze straten komt bedelen, de politie weet er van, als die

je ziet word je opgepakt," en het ventje rende weg alsof de politie hem reeds achterna zat.

Over het geheel was het Gerard in den laatsten tijd niet meegeloopen op de gezellige avondjes; Willem behoefde hem niet meer op te wachten en aan te moedigen, hij ging er nu vanzelf heen, drie-, viermaal in de week, telkens als de makkers bijeen kwamen; hij dacht er aan bij zijn werk, geslingerd tusschen hoop en vrees. Zijn schuld bij Hansen was zeer aangegroeid, reeds tot ruim twintig gulden; nu eens won hij een weinig, dat prikkelde hem; hij droomde 's nachts dat hij veel, veel geld won, een vroolijk leven kon leiden zooals andere jongelieden, om den volgenden avond meer te verliezen dan hij tot nu toe gewonnen had. Daarop volgde altijd de gemoedelijke toespraak van Hansen: „Morgen zal het wel beter gaan; waag nog maar een kansje, dan win je in eens alles terug!"

O, hoe verlangde hij er naar, om de schuld bij Hansen te kunnen vereffenen! Het moest nu wel opvallen dat hij telkens lesuren verzuimde; de leeraar had er hem al over gesproken.

„'t Is jammer, Frensen," had hij gezegd, „als je nu begint te verslappen; zet het nog eenige maanden flink door; je bent goed op weg, en 't zal je in het vervolg zoo goed te pas komen."

Moeder had nu schreiend aan vader verteld, dat Gerard dikwijls veel later thuis kwam, dan was hij erg prikkelbaar en opgewonden, en wendde vermoeidheid voor, om maar in bed te zijn vóór vaders thuiskomst. Frensen ging zijn vriend den aannemer raadplegen; ook hier waren de berichten minder gunstig: „hij komt geregeld op het werk, maar de ijver van vroeger ontbreekt, hij is in zichzelf gekeerd, en vergeet wat hem is opgedragen. Ik heb hem reeds meermalen gewaarschuwd, en gezegd, dat ik er u eens over spreken zou."

Den volgenden dag was het Zondag, en vader stelde Gerard voor om samen in den namiddag een flinke wandeling te doen. Gerard had er niet veel lust in, maar hij durfde niet weigeren. Op de wandeling sprak vader met zijn jongen ernstig, vol liefde. „Ik ben ook bij je teekenmeester geweest, Gerard, en ik heb gehoord dat je de lesavonden heel, heel dikwijls verzuimt. Waar ben je op die avonden, Gerard?”

Hij vertelde toen van een gezellig vriendenclubje, waarmede hij, door tusschenkomst van Willem, had kennis gemaakt. „Ik heb er niet over gesproken, omdat ik weet dat moeder en u tegen zulke avondjes zijt; andere jongelui komen er ook; waarom zou ik dan niet gaan? Wat kwaad steekt er in?”

„Maar jongen, je weet toch wel, hoe graag wij je een pleiziertje gunnen; wie komen er alzo?”

„Een paar nette jongelui uit Amsterdam, zij zijn ook bij de bouwvakken; Jan van den horlogemaker, een zoon van Reeders uit den grooten ijzerwinkel, Willem, en nog een drietal nette jongens, die vroeger niet met Willem omgingen.”

„Waar wonen die Amsterdamsche jongelui en hoe heeten ze?”

„Zij wonen hier niet, zij komen af en toe uit Amsterdam voor opmetingen en andere dergelijke zaken, dan logeeren ze in een hôtel. Hansen en Rovers heeten ze. Hansen vooral is heel knap.”

„En wat doen jullie op die avondjes?”

„Nu ja, praten, en allerlei aardigheden, soms wordt er een kaartje gelegd of iets dergelijks; een enkele gebruikt een borreltje, maar de meesten spuitwater of kwast, Hansen ook.”

„Waarom heb je er dan niet eerder met mij over gesproken, als er geen kwaad in steekt? — maar Gerard,

zou het niet veel beter zijn als je hoogstens twee maal per week die avondjes bezocht, en verder flink met je studie voortgingt?"

Gerard gaf een ontwijkend antwoord; hij was op het punt vader alles te bekennen, en toch — hij liet de gelegenheid voorbijgaan!

„Hoor eens, Gerard,” zei vader, die expres ondanks zijne drukke bezigheden den volgenden dag voor het middagmaal was tehuis gekomen, „ik heb overal geïnformeerd, maar de namen Hansen en Rovers zijn hier geheel onbekend. Voor welke Amsterdamsche firma komen zij hier? Men weet ook van geen opmetingen.”

„’t Is ook nog geen besliste zaak,” antwoordde Gerard stroef, — „zij zijn bij een afdeling van de groote Amsterdamsche bouwmaatschappij, en natuurlijk ondergeschikt.”

Dienzelfden avond stond Willem hem tegen zijn gewoonte op te wachten.

„Ga je naar de club?” was zijn eerste vraag.

„Natuurlijk, ik kom tegenwoordig toch iederen keer!”

„Dan kun je je van avond de moeite besparen; de hoofdpersonen Hansen en Rovers zijn teruggeroepen naar Amsterdam.”

„Wisten zij er gisteravond niets van?”

„’t Schijnt wel van niet, anders hadden ze ’t wel gezegd. Ik heb een briefje van Hansen voor jou in mijn zak,” en Willem gaf Gerard het bewuste epistel. Gerard opende het, en las den inhoud; hij verbleekte — de letters dansten hem voor de oogen, men hoorde hoe hij beefde aan ’t kraken van het papier tusschen zijn vingers.

„Is het zoo bar?” vroegde Willem, die van terzijde oplettend naar hem keek.

„Neen.... dat niet....” stamelde Gerard, — „maar hij wil... zijn geld terug hebben,” en tegelijk gaf hij Willem

den brief. Deze las: „'t Spijt ons razend, Frensen, dat we zijn teruggeroepen, omdat de bewuste zaak hier geen kans van slagen heeft; vooral ook voor jou spijt het me — je hadt zoo goed dat sommetje geld kunnen terugwinnen. Ik ben er nu bepaald om verlegen; in Amsterdam zijn zooveel meer uitgaven. Je zult wel de een of andere manier vinden om het te krijgen, anders trek ik maar een wisseltje op je vader, die moet dan maar betalen, wat jijzelf al lang hadt *moeten* en *kunnen* verdienen. Waarom blijf je ook in zoo'n nest van een plaats, waar een goede zaak niet eens kans van slagen heeft? Kom toch naar Amsterdam; er is werk in overvloed voor jongens met goede hoofden; maar het geld meebrengen, hoor! Donderdag moet ik het hebben, anders beschik ik er over. Tot ziens in Amsterdam!”

Gerard zag den lach niet, die om Willems lippen speelde bij het lezen van den brief.

„Ja,” zei deze nadenkend, toen hij geëindigd had, „je kunt het hem niet kwalijk nemen, dat hij graag zijn geld terug heeft.”

„Ik dacht dat Hansen er zoo goed bij zat; dien indruk gaf hij altijd.”

„En zoo is het ook — maar je kunt geld genoeg hebben, en toch tijdelijk in verlegenheid zijn. De vraag is nu echter, hoe zul *jij* aan geld komen, want hij meent het, dat zie je aan zijn brief! Heb je niets, dat je kunt verkoopen?”

„Neen,” was het moedeloze antwoord.

„Je horloge?”

„'t Is een heel oud, van moeders broer; het heeft geen waarde, en Moeder zou het dadelijk merken.”

„Ja... dan was het geen leven meer voor je... zij zouden je nooit meer vertrouwen — je overal nagaan... hoe groot is de schuld?”

„Vijf en dertig gulden!”

„Kon *ik* je maar helpen . . . maar ik heb zelf niets, en mijn moeder laat ook niets los. Om je de waarheid te zeggen, Gerard, ik ga weer naar Amsterdam; 't zal hier gloeiend vervelend worden, nu zij er niet meer zijn. Hansen zal zijn best doen om werk voor me te vinden, net als voor Piet. Kom ook meê; hij zal jou nog eerder kunnen helpen dan mij; maar als je 't geld niet hebt, probeer 't dan maar niet, 't zou toch niets geven!”

„Ik weet niet waar ik het vandaan moet halen,” en Gerard rilde alsof hij de koorts had.

„Misschien wil de baas je wel voor een keer helpen, nu hij toch zoo goedkoop van jouw werk geniet?”

„O neen, hij was gisteren zoo ontevreden — hij zou dadelijk naar vader gaan.”

„Ik heb een kennis,” ging Willem na eenige oogenblikken zwijgens voort op langzamen toon, „die was ook door een kleine onvoorzichtigheid in nood geraakt; zijn ouders waren stijve, saaie lui, zij zagen in alles wat kwaads, behandelden jongelieden als oude menschen. Zijn vader had een sommetje liggen dat eerst over eenige maanden moest worden betaald. Had hij er een deel van te leen gevraagd, hij zou het niet hebben gekregen, en hij moest geld hebben, dus hij nam het om het later terug te geven, natuurlijk, dubbel en dwars. Toen ging hij naar de groote stad en kreeg volop werk. Hij schreef zijn ouders de geheele toedracht der zaak, en eer nog het geld moest gestort worden, bracht hij hun het geleende sommetje terug met den interest er bij; hij kon verder zelf in zijn onderhoud voorzien; toen was hij de gevierde persoon. Zijn verdwijnen veroorzaakte in het eerst natuurlijk wat onrust en schrik, maar dien schrik waren zijn ouders gauw te boven.”

De stem van den verleider, langzaam, afgemeten, drong

door tot in Gerards donkere ziel, en — vond er weerklank, wierp er zelfs een valsch licht op, dat op uitkomst wees.

„Heeft jouw vader of moeder nergens zoo'n spaarpotje?” werd op slependen toon gevraagd. En plotseling kwam er eene gedachte bij Gerard op; eerst huiverde hij er van, trachtte haar van zich af te zetten, maar zij drong zich bij hem op, al heftiger en heftiger, totdat zijn geheele ziel er van was vervuld. Ja, boven in Moeders linnenkast, daar stond een doosje met Moeders spaarpenningen voor den winter, als er warme kleedingstukken of iets dergelijks mocht noodig zijn; nooit voor zich zelve, altijd voor vader of de kinderen; er was aardig wat in, hij meende zelfs onlangs gezien te hebben, dat Moeder bij vader geld inwisselde voor een bankbriefje van vijf en twintig gulden en twee muntjes — als hij dat geld eens nam.... Een schok voer hem door de leden.

„Wat mankeert je?” vroegde Willem.

„Niets,” was het norsche antwoord, en Willem liet hem over aan zijne gedachten; hij zag, dat er wat broeide. „Nu weet hij een uitweg!” dacht hij triomfantelijk.

„Het geld is bestemd voor den winter; 't is pas Augustus,” sprak de booze geest, die nu Gerards ziel geheel en al in beslag had genomen; „ge hebt volop den tijd om het terug te verdienen in de groote stad; eerst Hansen afbetalen, dan werken van den morgen tot den avond; zuinig zijn; niets voor zich zelve uitgeven dan het hoognoodige; dadelijk schrijven zoodra hij werk had, om vader en moeder niet langer in onrust te laten; het geld zoo spoedig mogelijk terug brengen, en zelf een vroolijk leven leiden in het heerlijke Amsterdam; — ja, dat was het beste; het eenige redmiddel uit den nood.”

„Wanneer vertrek je, Willem?” was zijn plotselinge vraag aan den zwijgenden makker.

weer verschrikt opspringend, omdat hij een klagende stem meende te hooren, Moeders stem, die hem tot zich riep.

's Morgens kwam hij laat naar beneden, en haastte zich toen naar zijn werk; hij wilde liefst zoo weinig mogelijk alleen met Moeder zijn; de kinderen waren erg druk in het vooruitzicht van al de pret, die hun wachtte, zoodat Gerards afgetrokkenheid minder in het oog viel. Moeder met Betje en de twee kleinen zouden zoo vroeg mogelijk eten, om een langen namiddag te hebben, en daar vader wegens de ziekte van den patroon nog niet voor het middageten tehuis kwam, had Moeder gezorgd, dat Gerard zijn maaltje wel toebereid en warm klaar vond staan. Hij was dus geheel alleen; haastig gebruikte hij zijn eten; hij had een langen weg voor zich, dus hij moest wel het noodige voedsel nemen, al kostte het hem moeite om iets te gebruiken. Van zijn beste pak had hij een rolletje gemaakt; het daagsche hield hij aan, dat was voorzigtiger, volgens Willem. Alles was nu gereed voor het vertrek, alleen het voornaamste moest nog geschieden; het beslissende oogenblik was gekomen. Langzaam en zachtjes ging hij naar boven, als vreesde hij nog dat iemand hem zou hooren. Moeders sleutels lagen in het gewone laatje; bevende opende hij de kast op hare slaapkamer, — ja, daar stond het doosje. Reeds stak hij de hand uit om het te nemen, maar verschrikt week hij plotseling terug.... hoorde hij niet eenig geluid? Alweder Moeders droeve stem?.... neen, neen, 't was verbeelding, het geritsel van een tak tegen het raam; het angstzweet parelde op zijn gelaat, hij trok den zakdoek uit zijn zak om het gezicht af te vegen, en bemerkte niet eens, dat er iets op den grond viel.

Ten tweeden male grijpt zijn hand naar het doosje, hij opent het — steekt den inhoud haastig in zijn zak, —

kijkt nogmaals om zich heen.... Het doosje staat weer op zijn plaats, de kast is gesloten; de sleutels liggen als te voren in het laatje, — en haastig ontvlucht Gerard de ouderlijke woning, waar hij zoo gelukkig had kunnen zijn, als hij gewaakt had en gestreden, als zijn dagelijksch gebed was geweest: „Heer, leid mij niet in verzoeking — verlos mij van den booze!”

HOOFDSTUK IV.

Arme, arme Moeder!

Opgetogen keerden de gasten van boerin Aalders tegen den avond huiswaarts; o, wat hadden zij veel genoten, zoowel Moeder en Betje als de twee kinderen; „’t is maar jammer dat vader en Gerard er niet bij zijn,” had Moeder meermalen gezegd, en onwillekeurig moest zij telkens aan haar jongen, haar oudste denken. De mondjes van Jan en Keetje stonden niet stil; wat hadden zij veel te vertellen aan vader en Gerard — ze waren meegereden naar het veld om het hooi te halen, hadden bij het terugkeeren o, zoo heerlijk hoog gezeten boven op den volgeladen wagen! Toen de koeien werden gemolken hadden ze mogen toekijken terwijl Moeder en de boerin op een bank onder een grooten appelboom rustig zaten te keuvelen. En dan die room, die kostelijke room met kaneel en suiker, en beschuit er in gebrokkeld! Zij hadden zoo gesmuld, dat Jan en Keetje in hun maagje niet eens meer een heel klein sneetje brood konden bergen, eer zij slapen gingen!

„Betje,” zei Moeder, „breng de kinderen nu maar gauw naar bed; ik ga nog even naar den schoenmaker de nieuwe laarzen van vader betalen.” Dat kon niet van het gewone huishoudgeld, de spaarpenningen moesten worden aangesproken. „Nu, er zit al aardig wat in,” dacht Moeder, „’t kan er best af.”

Zij ging naar de slaapkamer, nam het doosje uit de kast en opende het.... wat beteekende dat?.... het doosje leeg?.... bedrogen haar hare oogen? — had zij dan het bankbillet en de twee muntjes er niet weer ingelegd, toen zij verleden week geld bij vader had ingewisseld? — zij meende toch stellig van ja. Zij zocht in de kast tusschen het goed, — er was nergens iets te vinden. Zou iemand hebben ingebroken, terwijl zij uit waren? Maar alles was even ordelijk als bij hun vertrek. Een inbreker zou niet de moeite hebben genomen om de kast te sluiten, en de sleutels te brengen op de gewone plaats. — Frensen had het geld zeker noodig gehad, om het later terug te geven. Dat was een lichtstraal; hij zou dan ook wel vroeger tehuis komen om het haar te vertellen. Juist wilde zij de kamer verlaten, toen zij iets op den grond zag liggen, een klein opschrijfboekje. Zij raapte het op; het was van Gerard. Zij keek er in.... de letters dansten voor hare oogen; de kleur week van hare wangen. Zij las: 3 Juli, van Hansen geleend *f* 2.—, 5 Juli *f* 3.—, 8 Juli *f* 5.—, 9 Juni *f* 6.—, en zoo al voort tot een bedrag van *f* 35.—. Daarop, met de kreet van „o mijn jongen, mijn jongen!” viel de arme Moeder bewusteloos op den grond. Betje hoorde den slag, zij snelde naar boven, o, welk een schrik!.... Moeder lag op den grond voor de geopende kast, — doodsbleek, zonder eenig teeken van leven. Zij riep: „Moeder, — Moeder, wat scheelt er aan?” Geen antwoord, geen beweging. In grooten angst liep zij.

naar de buurvrouw. „Haal den dokter, Betje, roep gauw vader van het kantoor,” zeide deze, hevig verschrikt, „ik blijf bij je Moeder.” Met behulp van eene andere vrouw werd Juffrouw Frensen op het bed gelegd; de kleeven werden losgemaakt, men deed al het mogelijke om de levensgeesten weder op te wekken; niets hielp; eerst na geruimen tijd gelukte het den dokter, die evenals vader dadelijk was toegesnel, om het bewustzijn te doen terugkeeren.

Met onrustigen blik staarde zij om zich heen, niet wetende wat er gebeurde, doch plotseling drong de vreeselijke waarheid weer tot haar door, een uitdrukking van grooten angst verspreidde zich over het bleeke gelaat. „Vader,” stamelde zij, „waar is Gerard?”

„Hij is nog niet thuis, beste; hij zal dadelijk komen; blijf maar rustig liggen.”

„Frensen, kom hier.... dicht bij mij.... hij is weg,” fluisterde ze toen op gejaagden toon, — „hij heeft het geld uit mijn kast genomen.... daar is zijn opschrijfboekje — het lag op den grond.... vader, zoek hem.... red hem!”

Een oogenblik stond vader als verstomd; hij nam het boekje, zag er in met benevelde blik; nu begreep hij eerst wat er was gebeurd; hij wankelde en zocht steun aan een stoel.

„Frensen, wat is er toch?” vraagde de dokter, verschrikt van de een naar den ander ziende, „kan ik soms helpen?”

„Dokter.... onze jongen.... hij is in slechte handen gevallen....” toen, den dokter ter zijde trekkend, fluisterde hij met schorre stem, alsof hij naar de woorden moest zoeken: „Zeg het niemand.... hij heeft de spaarpenningen zijner Moeder weggenomen.... ik moet alles doen om hem nog te redden.... Blijf bij mijn vrouw, dokter.... zij zal het besterven!”

Beneden schreiden de twee kleinen in hun ledikantje, zij werden angstig door al de drukte in huis.

„Betje, houd de kinderen stil,” zei Frensen, en de ongelukkige vader liep overal heen om te vragen naar zijn zoon. Geen der burens had hem de woning zien verlaten; aan het station had niemand hem opgemerkt. Willem was dien dag ook niet thuis gekomen, het was zeker tusschen die beiden afgesproken werk geweest. Toen naar het politiebureau; men zou nasporingen doen. Gerards signalement moest worden opgegeven, men was uit Amsterdam gewaarschuwd voor een paar oplichters, die ook hier reeds enkele slachtoffers hadden gemaakt. De schavuiten schenen echter lont te hebben geroken, ten minste er was geen spoor meer van hen te vinden.

Frensen keerde in den nacht huiswaarts, vermoeid en uitgeput; op Moeders angstige vraag schudde hij slechts het hoofd met somberen blik.

Den volgenden dag stond met groote letters in verschillende dagbladen: „Gerard, keer terug tot uw bedroefde ouders!” Vergeefs, de nasporingen bleken vruchteloos; er kwam geen bericht; Gerard scheen reddeloos verloren!

„Mijn God,” zuchtte Frensen met droeven blik op zijne arme vrouw, „dit is erger dan de dood!”

Verscheidene weken waren voorbijgegaan, weken van spanning en onrust, weken van pijnlijke teleurstelling en troosteloze onzekerheid. Vroolijkheid en geluk waren verdwenen uit de kleine woning; zelfs de bloempjes in het voortuintje schenen te kwijnen onder den druk, die zich overal deed gevoelen. Keetje en Jan speelden dikwijls samen in het priëltje, of op de heide achter het tuintje, maar de kinderstemmen klonken gedempt; zij vreesden, dat hun vroolijke lach moeders hoofdpijn zou verergeren, al deed Betje ook zooveel mogelijk haar best om hun in

hunne spelen behulpzaam te zijn. Daarbij kwam er nog een nieuwe groote zorg voor vader en dochter; zij zagen elkander dikwijls aan met zorgvollen blik, als zij Moeder gadesloegen, wier gelaat al smaller en smaller werd, zoo doorschijnend bleek sedert dien vreeselijken Augustusdag. Zij klaagde niet, sprak zelfs niet eens veel over Gerard, maar wie haar zag zitten bij haar naaiwerk met dien weemoedigen trek op het bleeke gelaat, wie den blik vol heimwee opmerkte, waarmede zij dikwijls voor zich henen staarde, die begreep, hoezeer het ondervonden groote leed al hare gedachten vervulde van den morgen tot den avond, zelfs in het midden van den nacht; dan steeg telkens uit het gefolterde moederhart de vurige smartkreet ten hemel: „Heere Jezus, ontferm u over mijn jongen; red hem uit der boozen macht!”

Juffrouw Frensen streed tegen dat langzame wegwijnen met al de kracht, waarover zij beschikken kon; zij gevoelde iederen dag steeds meer, dat het werk haar moeielijk viel, en toch, zij wilde — zij moest haar best doen om gezond te blijven voor haar man, voor hare kinderen, maar vooral voor haren ongelukkigen, misdadigen jongen! O, 't zou vreeselijk zijn, wanneer hij berouwvol terugkeerde, te moeten hooren, dat zijn misdrijf de oorzaak was geweest van Moeders dood. „Zijn geheele verdere leven zou er door worden geknakt!” snikte zij, en heete tranen druppelden langs het vermagerde gelaat. In hare gebeden worstelde zij met haren God; zij smeekte om vermeerdering van krachten, helaas! haar gebeden bleven onverhoord. De eitjes, die Betje haar met zooveel zorg toediende, dagelijks het heerlijke kruikje melk van boerin Aalders, niets mocht baten. Op het eind van September zat zij voor het laatst in het priëltje, daarna ging het van dag tot dag hard achteruit, — eerst kwam Moeder

nog van het bed in den grooten leuningstoel, toen bleef ook dit achterwege; — zij kon het bed niet meer verlaten.

Op een vroegen Octobermorgen riep juffrouw Frensen haar man en Betje tot zich; haar gelaat scheen geheel veranderd, alle droefheid was geweken; het straalde van innerlijken goddelijken vrede, zelfs van blijdschap.

„Vader, Betje!” zeide zij, en er klonk iets van een juichtoon in haar zwakke stem, „mijn gebed is verhoord! Gerard *zal* terug komen. Mijn God, in Zijne groote ontferming, heeft het mij dezen nacht kenbaar gemaakt... hij *zal* niet verloren gaan — hij *komt* terug... verlost... gered... Ik zal hem op aarde niet meer zien... het kon niet... het moest niet... mijn God heeft het mij geopenbaard... het zou voor Gerard... voor zijn waarachtige verbetering niet goed zijn... Gods wil geschiede!... Frensen, als hij terugkeert... geen verwijt... Betje, geen woord van beschuldiging... volkomen, volkomen vergiffenis! — zeg hem, hoe Moeder voor hem heeft gebeden, dag en nacht; — kom hier, mijn kind, geef mijn jongen dezen zoen van Moeder... met haar vergiffenis, — met Moeders zegen.”...

En Betje, bitter schreiend, ontving den afscheidszoen voor zich zelve, voor Gerard. Voor het laatst rustte haar hoofd aan Moeders borst, voor het laatst wischte de zachte moederhand hare tranen af, die niet ophielden te vloeien.

„Mijn trouw, lief dochtertje,” fluisterde de stervende; „Moeders hulp, — mijn troost en steun — blijf het voor Vader, Betje, voor de kinderen — voor Gerard!...”

Jan en Keetje mochten Moeder ook nog een zoen komen geven, daarop lag zij stil met een vredigen glimlach om de lippen, Frensen's hand in de hare.

„Bij den Heiland geen scheiding meer, — eenmaal voor eeuwig hereenigd met alle geliefden... ook met Gerard...”

door Christus verlost..." Nog bewogen zich hare lippen, maar wat zij fluisterden was niet meer verstaanbaar; toen sloten zich de moede oogen, na een laatsten zucht ontvlood de ziel het sterfelijk omhulsel naar de heerlijke gewesten des vredes, om al haar lof en dank mede uit te storten

In 't lied, dat Hemelingen,
Verloste zondaars zingen:
„Wij zijn verlost!"

HOOFDSTUK V.

Vlucht . . . vlucht!

Willem en Gerard hadden hunnen tocht naar wensch volbracht, niemand had hen bijzonder opgemerkt; aan hetzelfde station waren zij in den trein gestapt, ieder in een anderen wagen, zonder van elkander eenige notitie te nemen. In Amsterdam had Willem af en toe naar Gerard omgekeken, met een stillen wenk om hem goed te volgen. Gerard verloor zijn metgezel dan ook niet uit het oog; 't was hem recht vreemd te moede; te midden van al het gewoel om hem heen, vlogen zijne gedachten telkens naar huis. Nu waren zij zeker al terug van de boerderij — vader misschien ook al thuis van het kantoor. Zouden zij al denken, dat hij lang uitbleef? Het geld zou Moeder nog niet missen, — dat zou eerst het geval zijn als zij de bijeenvergaarde spaarpenningen weer bij de andere voegde, of als er een bijzondere uitgaaf was; vóór dien tijd zou hij misschien al flink werk hebben en alles hebben geschreven!

Daar stond Willem stil aan den hoek van een steegje; zij konden dus samen gaan.

„Ziezoo,” zei Willem tevreden, — „wij zijn er; niemand heeft ons opgemerkt; nu zullen wij de anderen eens gaan begroeten.”

„Weet Hansen dat we komen?”

„Van mij natuurlijk wel; misschien denkt hij wel zoo half, dat je meê komt, om hem 't geld te brengen. Heb je het bij je?”

„Natuurlijk.”

„Ook wat kostgeld?”

„Ja,” antwoordde Gerard kortaf; hij zei niet, hoe hij het gekregen had, en daarover bekommerde Willem zich ook niet, — als het er maar was!

„Je kunt wel begrijpen,” vervolgde Willem, terwijl zij eenige nauwe straatjes doorliepen, „dat we hier maar een heel klein lokaaltje hebben in een afgelegen hoek — 't is al mooi dat we er een bezitten, — 't is hier alles zoo peperduur, en wij moeten het zelf betalen.”

Gerard begreep het opperbest, maar toch, zóó had hij het zich niet voorgesteld; dat was al heel min! Zij traden het achtervertrek binnen van een kroegje; een duffe, zware lucht bedwelmde hem bijna bij het binnenkomen; hij moest een oogenblik stilstaan om adem te scheppen.

„Zoo, Frensen,” hoorde hij Hansen zeggen, hoewel hij hem ternauwernood kon onderscheiden, „kom je mij het geld brengen? Dat doet me plezier, want ik ben er hard om verlegen; de zaken gaan op het oogenblik minder goed,” en achteloos stak hij het bankbriefje van f 25 en één muntje, die Moeder met zooveel zorg in haar doosje had geborgen, in zijn zak.

„Kun je me aan werk helpen, Hansen?” vroeg Gerard, die hem nu lang niet zoo deftig vond als eenige dagen

geleden, „ik zou graag zoo gauw mogelijk wat verdienen, om het geld te kunnen teruggeven; ik heb 't geleend.”

„Zóó, heb je 't geleend?” herhaalde Hansen spottend, „je bent zeker stilletjes van huis weggelopen . . . Zeg, Raders!” riep hij een ouderen man toe, wiens uiterlijk Gerard compleet schrik inboezemde, „hier is het jonge mensch, waarover ik je gesproken heb, hij kan heel goed teekenen, en wou graag werk hebben.”

Raders kwam naderbij, en nam Gerard scherp op met een onderzoekenden blik.

„Dat is onze patroon, Frensen, onze baas! hij is de knapste van ons allemaal — hij staat voor niets!” en een eigenaardige lach, die Gerard onaangenaam aandeed, weerklonk door het vertrek.

„Ik zal hem morgen werk op proef geven,” zei Raders kortaf, „dan zullen we zien.”

„Hoor eens, Frensen,” vervolgde Hansen, „ik begrijp heel goed, dat je stilletjes van huis bent weggelopen — dat geld is ook niet op een gewone manier in je zak gekomen, al zeg je, dat je 't hebt geleend. Je ouders zullen natuurlijk hun best doen om je op te sporen, zij hebben stellig de politie in den arm genomen. Je moet je dus eenige dagen schuil houden, en ook je naam veranderen, want we zouden voor jouw plezier niet graag in aanraking komen met de politie; die maakt zoo gauw aanmerkingen op 't een of ander, waarin wij geen kwaad zien. Wat zeg je er van, als wij je voortaan Gijsbert Berends noemen? Dat lijkt wel zoo wat op je echten naam. En nu, jongens, moeten we den nieuwen kameraad eens toedrinken! Hoera voor Gijsbert Berends!”

Gerard of liever Gijsbert moest tegen wil en dank het ingeschonken glas leeg drinken en het opnieuw laten vullen, hij kon ternauwernood op zijn beenen staan.

„Je zult er wel niet op gesteld zijn om in een eerste hotel te logeeren, Berends,” zei Hansen spottend, „vooral niet als je wilt sparen om het geleende geld terug te geven!”

Gijsbert schudde van neen, hij kon geen woord uitbrengen.

„Breng hem maar naar moeder Bet, Willem,” zei Raders, „die heeft nog wel een plaatsje.”

Gijsbert kon zich den volgenden morgen niet te binnen brengen, op welke wijze men hem naar dat kleine zolderkamertje had gebracht, een hokje gelijk; hij herinnerde zich flauw bij zijn schamel leger eene vrouw te hebben gezien, met bleek, vermagerd gelaat, die telkens door hevige hoestbuien werd gekweld. Een doffe slaap had zich dadelijk van hem meester gemaakt, — benauwde droomen deden hem verschrikt opspringen — zelfs had hij gemeend in het midden van den nacht de stem van Raders te hooren zeggen: „Hij slaapt als een os — wij kunnen gerust onzen gang gaan.” Daarop werd er zacht geklopt, — kisten werden verschoven — voetstappen gingen heen en weer, alles op een heel geheimzinnige manier.

„’t Zal ook wel een droom zijn geweest,” dacht Gijsbert den volgenden morgen bij het ontwaken, toen hij niets en niemand om zich heen zag; alles was even stil in de armoedige woning. Hij ging het smalle zoldertrapje af naar beneden; in het sombere woonvertrek, waarvan het venster met kleine ruitjes op een binnenplaatsje uitzag, was niemand behalve de bleeke vrouw, moeder Bet, zooals men haar noemde.

„Ik heb hier brood voor je neergezet,” zeide zij, „en warme koffie; je zult er wel trek in hebben na al dat gedoe van gisteren.”

Gijsbert bedankte haar vriendelijk; zijn hoofd was zwaar, hij gevoelde zich zeer gedrukt, waar was hij toch eigenlijk aangeland?

„Hoe heet je?” vroegde moeder Bet.

„Gerard Fr” wilde hij zeggen; toen herinnerde hij zich, dat hij dien naam niet meer mocht dragen, 't was maar goed ook, hij had er immers geen recht meer op.

„Gijsbert Berends,” antwoordde hij.

„Is dat je eigen naam?”

Gijsbert keek voor zich zonder iets te zeggen.

„Je hoeft 't me niet te vertellen, als je niet wilt Ik ben anders in alle geheimen ingewijd!” en een lach weerklonk in het vertrek, meer aan een wanhoopskreet gelijk. Zij liet hem verder stil zitten, en Gijsbert gaf zich over aan zijne sombere gedachten, totdat Raders binnenkwam met een rol papier in de hand.

„Hier is werk voor je,” sprak hij zonder verder iets te vragen, „je maakt duidelijke teekeningen naar de ruwe schetsjes op deze papiertjes; geef vooral nauwkeurig de letters en teekens weder, die er bij staan, je zult naderhand wel hooren wat ze beteekenen.”

Gijsbert zag het werk in, dat hem was opgedragen; het waren haastig neergeworpen schetsjes van de inwendige verdeeling van huizen, kantoren, magazijnen, hier en daar met bijzondere letters en teekens gemerkt. „Een vreemde zaak,” dacht hij, „zoo iets heb ik nog nooit gezien.” Hij zette zich evenwel met ijver aan het werk, — blijde iets te kunnen doen, dat de akelige gedachten, die zich bij hem opdrongen, voor een poosje deed wijken. Moeder Bet kwam af en toe in het vertrek, zij zag over zijn schouder naar het werk, dat Raders hem had gegeven.

„Van waar kom je?” was toen de vraag; Gijsbert scheen zoo verdiept in zijn arbeid, dat hij haar niet had gehoord. „Hoe ben je met Raders in aanraking gekomen?” vroegde zij verder.

„Ik heb Hansen leeren kennen, die heeft mij bij hem aanbevolen voor werk.”

„Zoo, zoo . . . heeft die er weer een binnengehaald . . . Ben je weggelopen van huis?”

Geen antwoord.

„Heb je geen ouders meer?”

Gijsbert knikte van wel.

„Was je Moeder slecht voor je?”

Dat was te veel; Gijsbert weerhield slechts met groote moeite de snikken, waarin hij wel had kunnen uitbarsten; er kwamen een paar vlekken op het papier van gestorte tranen, hij streek met de mouw van zijn jas over zijn oogen.

„Jongen, jongen, — hoe is het mogelijk? een goede Moeder . . . en nu bij zoo'n troep!”

Verschrikt zag Gijsbert de spreekster aan. „Wat bedoelt ge?” vroegde hij, doch zij scheen niet meer op hem te letten, en ging door met haar werk. Raders kwam een paar maal tehuis en keek naar de teekeningen; hij knikte goedkeurend; „'t gaat best, hoor,” zeide hij, „let vooral heel nauwkeurig op de verschillende teekens.”

Willem en Hansen lieten zich in het geheel niet zien. Gijsbert bracht dus het grootste deel van den eersten dag door alleen in het gezelschap van moeder Bet, terwijl Raders, die voor het middagmaal binnenkwam, slechts nu en dan een opmerking maakte, en zich verder heel weinig met den nieuwen huisgenoot bemoeide. In den nacht hoorde hij beneden alweder zoo'n gestommel en geschuiifel; een oogenblik zelfs fluisterende stemmen op den zolder, iemand naderde weder zijn legerstede — nu was het geen droom — hij hield zich vast slapende. Een groote onrust maakte zich van hem meester — waar was hij terecht gekomen? Wat beteekenden die uitdrukkingen van moeder Bet?

Had hij zich met misdadigers verbonden? Voor hen zijne Moeder bestolen? O, hoe zou hij hier weg kunnen komen! De deur was altijd op slot — wie zou hem kunnen helpen?

Moeder? Moeder Bet misschien — zij scheen hem goed gezind — hij zou haar smeeken hem te laten henengaan, wanneer Raders des morgens de woning had verlaten.

Den volgenden dag kon Gijsbert zijn voornemen niet ten uitvoer brengen, want Raders ging niet uit; hij zat norsch voor zich te kijken, zonder zich ook maar het minst met Gijsbert of met diens werk te bemoeien. In den avond kwam Hansen, toen hielden zij samen een fluisterend gesprek in het slaapkamertje, terwijl enkele afgewerkte teekeningen werden medegenomen. Raders scheen daarop een of ander in orde te moeten brengen, ten minste Hansen kwam bij Gijsbert zitten voor een praatje.

„Je schiet goed op met je werk, dunkt me, de baas is er heel tevreden over; wij hebben het samen eens nagegaan.”

„Zeg eens, Hansen,” vraagde Gijsbert met onrust in zijn stem, „wat beteekenen toch die schetsen met die vreemde letters en teekens, en wat verdien ik met dit werk?”

„Ja, dat zal de patroon je wel uitleggen — daar bemoei ik me niet mee; vandaag is hij niet best in zijn humeur, dat heb je zeker al wel gemerkt, dus val hem nu maar niet lastig met allerlei vragen, dan bederf je de heele zaak. Hij is tevreden, dat is al veel gewonnen.”

Raders scheen de eerstvolgende dagen niet veel werk buitenshuis te hebben; hij was voortdurend bezig in zijn slaapkamer op den zolder, en scheen te wachten op een teekening, die Gijsbert onder handen had, en waaraan groote zorg moest worden besteed. Toen ze voltooid was, kwam Hansen weder in den avond om er met Raders

over te spreken. Des morgens was hij weder alleen met Moeder Bet. „Wat beteekent toch die geheimzinnige beweging in den nacht?” vraagde hij in groote onrust, „ik hoor telkens allerlei stemmen en geluiden — wat gebeurt er dan?”

„Zoo heb je het gehoord? laat het maar niet merken — zij denken dat je slaapt.... o, Gijsbert, Gijsbert!.... je hebt je vrijwillig in het ongeluk gestort, toen je van je Moeder bent weggelopen!.... Ja, vrijwillig zich in het ongeluk storten..... dat hebben er meer gedaan....” fluisterde zij als tot zich zelve. Twee brandend roode plekken vertoonden zich op de bleeke wangen.... zij scheen zich niet meer van Gijsberts tegenwoordigheid bewust.

„Kunt ge mij niet helpen om hier weg te komen,” smeekte deze in hevigen angst, — „o, heb meelij — zeg me wat ik doen moet!”

„Ik je helpen om weg te komen?” riep zij ontzet, — „hij zou me doodslaan, als hij merkte, dat ik hem bedroog! ge kunt niet begrijpen, wat hij me doet lijden!” — en zij liep rusteloos heen en weer door het vertrek.

„Als ik hem redde,” fluisterde zij wederom in groote ontroering, „zou ik dan boete doen voor *mijn* bedrog? — al moest ik o, zoo veel lijden, zou dat lijden *mijn* schuld verminderen?” en het was alsof plotseling een straal van hoop haar gelaat eenigszins verhelderde. Zij kwam heel dicht bij Gijsbert staan, en zeide zoo zacht als vreesde zij dat de muren soms ooren hadden: „Ik zal er over nadenken; om je Moeders wil, die je lief heeft, zal ik mijn best doen om je te redden.... Vraag me niets meer.... ik zal je waarschuwen als ik iets heb bedacht.”

Wederom gingen een paar dagen en nachten voorbij, — dagen en nachten van angst en spanning.

„Heb je het slaappoeder in zijn koffie gedaan?” hoorde

Gijsbert in den voornacht Raders vragen. — „Ja,” was moeder Bets kort antwoord; zij wist wel beter.... in de laatste dagen was zij slechts van ééne gedachte beziel — dien jongen te ontrukken aan de macht van dien vreeselijken man.... het zou kunnen zijn in het vroege morgenuur of in den laten avond, — zij loerde als het ware op een geschikt oogenblik om haar plan ten uitvoer te brengen.... Die jongen — ja, hij was zeker reeds misdadig, — hoe kwam hij anders hier, — maar hij was nog jong... zij kende er een, die hem wellicht op den rechten weg zou kunnen en willen terugbrengen, ook om harentwille.... en bij die herinnering druppelden heete tranen langs het ingevallen gelaat.

Moeders gebed was voor haar zoon ten hemel doorgedrongen, toen die misdadige vrouw zich zijner ontfermde!

Natuurlijk hield Gijsbert zich dien nacht als in diepen slaap, telkens wanneer voetstappen over den zolder gingen; in grooten angst lag hij voortdurend te luisteren naar al die vreemde geluiden, naar de fluisterende stemmen, onder welke hij eens ook de stem van Willem meende te onderscheiden; hij hoorde geen deur opengaan, en toch schenen die nachtelijke gasten langzamerhand op even geheimzinnige wijze te verdwijnen als zij waren binnen gekomen. Gijsbert was juist in een lichte sluimering gevallen, toen hij in het vroege morgenuur plotseling werd gewekt door moeder Bet.

„Sta gauw op,” zeide zij gejaagd; „allen zijn weg, de politie heeft Hansen en nog een ander gepakt; men zal hier komen om huiszoeking te doen. Raders heeft gezegd, dat ik je in de geheime gang moest verstoppen, maar hij zal woedend zijn als hij ziet dat je weg bent; ’t is niets, ik kan nu alles verdragen. Haast je, er is geen oogenblik te verliezen; hier is het pakje met je kleeven;

ik heb ze niet verkocht zooals hij me gezegd had. In dit papiertje is geld voor een kaartje naar Rotterdam, ga naar dit adres — het is mijn broer — hij is rechtvaardig en goed, maar streng; bedrieg hem niet.... want dan verstoot hij je. Zeg hem, ja, zeg hem....” en tranen verstikten hare stem, „zeg hem, dat ik diep ongelukkig ben, dat ik berouw heb.... bitter.... bitter berouw! Kom nu mee naar het keukentje,.... gauw — hier hebt ge een kop koffie en een stuk brood.... deze boterhammen zijn voor onderweg; nu hierheen....”

Zij luisterde even; alles was doodstil. Achter het fornuisje dat verschoven was, waren eenige steenen weggenomen, — de vrouw daalde langs een laddertje in een soort kelder; Gijsbert volgde haar bevende van vrees; daar werd weder een opening gemaakt door het wegschuiven van een plank.

„Stap hier door heen; loop het donkere gangetje recht door, totdat ge stuit op een houten wand en schuif de plank weg, waar ge een dikken spijker ziet — hier zijn lucifers en een stukje kaars — 't is er stikdonker! Dan komt ge in een oud vervallen pakhuis, beneden langs de gracht; wat verder links zijn trapjes om naar boven te komen. Volg dan de tramlijn rechts, en ge komt aan het station!”

Gijsbert wilde hare hand grijpen, haar danken in groote ontroering. „Vlucht nu, — vlucht!” riep zij gejaagd; „elk oogenblik kan het te laat zijn; doe je best — zorg dat je bij hem blijft — hij zal goed voor je zijn!”

Daarop sloot zij de opening. Met behulp van het kaarsje zocht Gijsbert zijn weg door de donkere gang, stiet tegen het houten beshot; hij opende het zooals moeder Bet hem had gezegd; toen door het vervallen pakhuis, langs het trapje naar boven, en — hij was vrij, — hij ademde weer de heerlijke, frissche buitenlucht in, die hij zoovele dagen had moeten ontberen!

HOOFDSTUK VI.

Bij den nieuwen baas.

Eerst in den trein kwam Gijsbert tot nadenken en verademing; hij kon zich ternauwernood voorstellen dat het gebeurde in de vroege morgenuren werkelijkheid was en geen droom, waarop een vreeselijk ontwaken zou volgen. Als door een wonder was hij ontkomen aan dien troep misdadigers, in wier midden hij zich reeds reddeloos verloren waande. Was het niet beter, nu tot zijn ouders terug te keeren, hun vergiffenis te vragen voor al het leed, dat hij hun had berokkend? Terugkeeren, zonder te kunnen zeggen, dat hij door vlijtig werken zijn best had gedaan om het weggenomen geld terug te verdienen! En dan al die praatjes, de wantrouwende blikken, waarmede men hem zou achtervolgen! Iedereen wist natuurlijk wat er was voorgevallen; wie zou hem nu zelfs op voorspraak van zijn vader werk willen geven? Ongelukkige Gijsbert! hij gevoelde nog niet dat een hart, van waar berouw vervuld, geen uitvluchten meer zoekt, maar door schuldbesef gedreven, slechts rust en vrede kan herkrijgen door eenvoudige, oprechte schuldbelijdenis. Neen, het beste was eerst naar den broer van moeder Bet te gaan, die zou hem dan wel met werk voorthelpen; daarna kon hij uit Rotterdam aan zijn ouders schrijven, hun vertellen, dat hij ijverig zijn best deed, zonder zich in zijn geboorteplaats aan schande en minachting bloot te stellen. Moest hij nu aan baas Jaspers, zooals op het adres stond, zijn waren naam zeggen, hem vertellen alles wat er was gebeurd? Neen, neen, dat kon — dat durfde hij niet! Moeder Bet had immers gezegd: „hij is rechtvaardig, maar streng”;

— hij zou zeker geen jongen willen voorthelpen, die zijn ouders had bedrogen en bestolen! Neen, hij moest Gijsbert Berends blijven en afwachten, wat de nieuwe baas hem zou vragen, als hij het briefje van zijn zuster had gelezen.

In Rotterdam aangekomen, wees men hem dadelijk den weg naar de woning van baas Jaspers; zij was niet ver van het station van aankomst, een aardig klein huisje bij de werkplaatsen en pakhuizen van een groote bouwmaatschappij. Jaspers was een der opzichters. Bevend schelde Gijsbert aan. De deur werd geopend, en hij stond voor een man van middelbaren leeftijd, met ernstig, maar niet onvriendelijk gelaat.

„Wat wilt ge, jongmensch?” vraagde deze, toen Gijsbert in zijn groote verlegenheid geen woorden scheen te kunnen vinden om zijn boodschap over te brengen.

„Men heeft mij verzocht u dit briefje ter hand te stellen,” stamelde hij.

Jaspers staarde op het adres.... bedrogen hem zijn oogen? Was dat het schrift sinds jaren niet meer door hem gezien, het schrift van zijne verloren zuster? Verloren, zooals de mensch in zijne kortzichtigheid dikwijls oordeelt, — verloren voor tijd en eeuwigheid!

Hij opende het briefje met bevende vingers; ja daar stond het: „uw ongelukkige Lena”. De kleur week van zijne wangen.

„Wacht hier even, totdat ik het gelezen heb,” zeide hij met klanklooze stem, en het duurde geruimen tijd, eer hij tot Gijsbert terugkeerde. Nog beefde zijne stem van innerlijke ontroering; de uitdrukking van zijn gelaat bewees dat hij een hevigen schok had doorstaan.

„Gij heet Gijsbert Berends, naar ik verneem,” zeide hij, „gij hebt het pad der boozen bewandeld, doch wilt u beteren, en weer vlijtig aan het werk gaan? Ik zal u

voorthelpen ter wille van haar, die dit briefje schreef, en u verder geen vragen doen, tenzij gij zelf meer bijzonderheden wilt mededeelen. Beloofd ge mij, dat ge uw best zult doen, en geen misbruik zult maken van mijn vertrouwen?" En Jaspers zag hem aan met een blik, die hem geheel scheen te willen doorgronden.

„Ik beloof het u,” verzekerde Gijsbert, en oprechte dankbaarheid straalde uit de oogen, die hij tot Jaspers ophief; „ik zal mijn uiterste best doen om het verleden goed te maken.”

„Het verleden goed maken kunt ge niet — gij hebt de zonde gediend, het kwaad bedreven; gij kunt boete doen, terugkeeren tot den Heer, dien gij hebt verlaten. Kom binnen, dan zal ik u medenemen naar het werk, en zien waartoe gij in staat zijt.”

„Ik moet u nog een boodschap overbrengen,” zei Gijsbert, „ik moest u zeggen, dat zij diep ongelukkig is, dat zij berouw heeft, bitter. bitter berouw.... dit waren haar eigen woorden.”

Jasper had zich nedergezet met afgewend gelaat, het hoofd op de hand gesteund.

„Hoe zag zij er uit?”

„Slecht, heel slecht; haar gelaat was bleek en uitgeteerd, soms met vuurroode plekken op de wangen, zij hoestte verschrikkelijk.”

„Zij heeft geen adres opgegeven, — weet gij het?”

„Neen, ik ben al die dagen compleet opgesloten geweest, en weet ook volstrekt niet, waar die achterbuurt gelegen is. O, zij was zoo goed voor mij, zoo vol medelijden, wat zou er zonder haar van mij geworden zijn!” en bij de herinnering aan al het gebeurde in die laatste weken kon hij zijn aandoeningen niet langer bedwingen, hij barstte uit in hartstochtelijk snikken.

Langzamerhand kwam hij weder tot bedaren.

„Gij kunt bij mij blijven, als ge u goed gedraagt,” vervolgde Jaspers, „dit kamertje naast het mijne zal ik je in gebruik geven. Ik zie, ge hebt geen goed behalve dat pakje, trek dus dezen werkkieel aan, en kom dan mee naar de werkplaats.”

Gijsbert verrichtte met groote nauwgezetheid de verschillende werkzaamheden, die hem werden opgedragen. Jaspers bemerkte al gauw, dat de jongen onder goede leiding was geweest. „Hij kan een flink werkman worden,” was zijne gevolgtrekking, „als hij maar trouw blijft aan zijn belofte.”

„Je zult langzamerhand een aardig weekloon kunnen verdienen, Gijsbert,” zei Jaspers bij het uitbetalen der loonen aan het einde der week, „dat hangt natuurlijk geheel van je zelven af, van je ijver, je goed gedrag. Geef mij voorloopig een klein gedeelte voor kostgeld, zoodra je meer verdient, kun je wat meer betalen.”

Op Gijsberts ijver en volharding bij zijn werk viel dan ook verder niets aan te merken; — 's avonds legde hij zich op het teekenen toe, waarbij Jaspers hem de noodige inlichtingen gaf; ware Jaspers niet zoo in eigen gedachten verdiept geweest, hij zou zeker hebben opgemerkt, hoe Gijsbert door voortdurenden arbeid een zekere onrust trachtte te verdrijven, die hij bijna niet kon verbergen.

Op een vroegen Octobermorgen namelijk was hij plotseling uit zijn slaap gewekt door de stem zijner Moeder, in zijne onmiddellijke nabijheid; „Gerard — Gerard!” riep zij vol innige liefde met teeder verlangen, zonder eenig verwijt; — verrast, of liever verschrikt sprong hij op van zijne legerstede, staarde om zich heen, luisterde of die zachte, troostende stem wellicht ten tweeden male tot hem zou komen. Tevergeefs, alles bleef stil, geen geluid

drong tot hem door in de vroege ochtendschemering. Sinds dat oogenblik had zich eene vreemde onrust van hem meester gemaakt, zooals hij tot nu toe niet had gekend. Kon hij slechts aan zijn ouders schrijven, hun alles vertellen wat er was gebeurd sinds hij op misdadige wijze de ouderlijke woning had verlaten; maar dan moest hij toch eerst aan baas Jaspers de geheele waarheid openbaren, en bij die gedachte was het alsof de stem van moeder Bet hem weder toeriep: „Bedrieg hem niet — dan verstoot hij u!”

Had hij hem niet bedrogen van dag tot dag, van uur tot uur, vijf, zes weken lang? Had hij niet aan zijne zijde geleefd, zijn brood gegeten onder valschen naam? Zijn vertrouwen genoten, hij, die Moeders spaarpenningen had gestolen? — O zeker, baas Jaspers zou hem dadelijk uit zijne woning verbannen, en waar dan heen in die groote stad? Niemand zou hem werk geven, en hij zou niet het geld kunnen verdienen, waarmede hij zoo gaarne tot zijn ouders wilde terugkeeren. Indien zijn beschermer slechts enkele vragen had gedaan naar Gijsberts ouders, wie weet of hij dan niet, door berouw gedreven, zijn schuld zou hebben bekend, want Gijsbert gevoelde een grooten eerbied, vermengd met vrees voor dien stillen man met zijn ernstig, denkend gelaat. Sedert het ontvangen briefje van zijne zuster was Jaspers evenwel stiller dan ooit te voren; wanneer het werk niet zijn aandacht vereischte, bewees een plotselinge vraag hoezeer zijne gedachten zich uitsluitend met de verloren zuster bezig hielden; dan vertelde Gijsbert van haar geduld tegenover de driftbuien en mishandelingen van dien vreeselijken man; hoe vriendelijk zij voor hem, Gijsbert, had gezorgd, hem op allerlei wijze was te hulp gekomen; een diepe zucht welde dan op uit baas Jaspers borst, en hij fluisterde; „Arme, arme Lena, waarom wildet ge niet luisteren!”

Zoo zat het tweetal dikwijls avond aan avond bij elkaar in het kleine woonvertrek, ieder, zoowel de jongere als de oudere, verdiept in zijn eigen overpeinzingen, zijn eigen bekommernissen, ieder, ook de oudere, met zelfbeschuldiging in het hart, bij den terugblik op het verleden.

's Avonds vóór het naar bed gaan sloeg Jaspers den grooten Bijbel open; dan las hij een hoofdstuk voor, zeer dikwijls uit het Oude Testament, liefst woorden van opwekking en vermaning om den weg der zonde te verlaten, woorden van boetedoening en berouw, die als een scherp zwaard doordrongen tot Gijsberts hart. Hij luisterde met gebogen hoofd en gevouwen handen, wanneer Jaspers voorging in het avondgebed; uit zijn *eigen* hart was nog geen vurig gebed ten hemel gestegen; er was *iets* dat hem daarin verhinderde, *iets* dat steeds drukkender werd en in omvang toenam, *iets* dat zich steeds dreigender stelde tusschen den leerling en zijnen leermeester, tusschen het kind en zijne ouders, tusschen den zondaar en zijnen God.

Op deze wijze was de Novembermaand ten einde gespoed; Gijsberts ijver en nauwgezetheid waren niet alleen tot tevredenheid van baas Jaspers, — zij hadden ook de aandacht getrokken van aannemer en architect, waardoor het weekloon reeds aanzienlijk was gestegen. Baas Jaspers had van geen hooger kostgeld willen hooren, zoodat de spaarpenningen van Gijsbert, die voor zich zelve slechts de hoogst noodige uitgaven deed, al heel wat meer bedroegen dan het sommetje, uit Moeders kast medegenomen.

Nu was dus tot vervulling gekomen, wat het doel was geweest van zijn streven in al die treurige weken; hij kon gaan tot zijn ouders met het bewijs, dat al had hij hun veel verdriet veroorzaakt, hij hun verder tot steun

en hulp zou kunnen zijn; door ijverig te blijven werken zou hij ook in eigen onderhoud kunnen voorzien! Maar wat aan baas Jaspers te zeggen? Hem bekennen, dat hij zijnen weldoener gedurende al die weken willens en wetens had misleid, dat, waar deze hem het volle vertrouwen had geschonken, hij eigen plannen en overleggingen zorgvuldig voor hem had verborgen gehouden?

Iederen morgen stond hij op met het voornemen openhartig met zijnen beschermer te spreken, elken avond legde hij zich ter ruste, zonder zijn plan ten uitvoer te hebben gebracht; de vriendschap van baas Jaspers was hem een schat geworden, dien hij niet *kon*, niet *wilde* missen.

Tegen het midden van December kwam er des morgens een brief voor baas Jaspers uit Amsterdam, het schrift van het adres was hem onbekend; hij opende den brief, en verbleekte.

„Mijn zuster is stervende,” sprak hij met bevende stem, „zij is in het ziekenhuis, en verlangt mij te zien. O, God geve, dat ik haar nog in leven moge vinden!” voegde hij er bij met een onderdrukten snik. Met koortsachtige haast nam hij de noodige maatregelen betreffende zijne verschillende werkzaamheden. „Het is mogelijk dat ik eenige dagen wegblijf, Gijsbert,” zeide hij, „dat hangt natuurlijk van de omstandigheden af, — ik ben blijde je hier te weten — ge zult wel voor alles zorgen.”

Binnen een paar uur was hij reisklaar; reeds stond hij voor de geopende deur, tot vertrek gereed. „Baas,” vroeg Gijsbert diep bewogen, „wilt ge aan uw zuster zeggen, met mijn hartelijke groeten, dat ik haar nooit genoeg danken kan mij tot u te hebben gezonden?”

Gedurende een oogenblik verhelderde een glans van genoeg Jaspers ernstig gelaat; hij drukte Gijsberts hand. „Ik zal het haar zeggen,” sprak hij en vertrok.

Gijsbert had nog eenige dingen voor Jaspers in orde te brengen, alvorens hij naar zijn werk ging; welke stem fluisterde hem plotseling toe: „t Is vandaag Zaterdag... als ge vanavond naar uw ouders gaat en Zondagavond terugkeert, zal niemand u missen — ge kunt tehuis alles vertellen en in orde brengen; Jaspers behoeft er niets van te weten... gij kunt hem naderhand zeggen, als ge hem van een en ander op de hoogte brengt, dat ge hebt geschreven, en het geld hebt gestuurd... hij zal geen vragen doen... hij vertrouwt u...”

Verschrikt sprong Gijsbert op... waar was de verleider, die zóó tot hem durfde spreken om hem weder ten verderve te brengen?...

„Ja, hij vertrouwt me,” riep hij opgewonden, „en hierin zal ik zijn vertrouwen niet te schande maken... hij is blijde mij hier te weten, en ik *blijf* op mijn post!”

De aanval van den Booze was afgeslagen, en de engelen Gods juichten over dezen eersten stap op den rechten weg.

Na eene afwezigheid van vier dagen keerde Jaspers terug. „Zij is henen gegaan... in vrede...” sprak hij zacht; „hare laatste woorden waren: „Mijn Heiland, op U betrouw ik!”

De treffend-weemoedige toon zijner stem deed Gijsbert de oogen opslaan; er lag een uitdrukking op Jaspers gelaat, die er tot nu toe vreemd was geweest, een uitdrukking van zachtheid en meedoogen, waarvoor al het scherpe en strenge had moeten wijken. O, hij vertelde niet aan Gijsbert, hoe, toen hij de legerstede zijner zuster naderde, deze de uitgeteerde hand naar hem had uitgestrekt. „Vergeef mij, Arnold,” had zij gefluisterd, „vergeef mij ook, gelijk mijn Heiland mij vergeven heeft... Hij heeft zich mijner ontfermd, evenals over den moordenaar aan het kruis! vergeef mij ook, Arnold!”

Toen waren hem plotseling de schellen van de oogen gevallen — het was hem duidelijk geworden, dat hij, die beweerde zijnen Zaligmaker lief te hebben, hard en liefde-loos was geweest jegens de afgedwaalde zuster. Verbitterd door haar schuld en lichtzinnigheid, door haar vertrouwen op een ellendeling, had hij haar van zich gestooten, haar aan haar treurig lot overgelaten, in plaats van tot haar te gaan in den naam van Hem, die gekomen is om het verlorene te zoeken en zalig te maken. Overweldigd door zijne aandoeningen, was de sterke man in snikken uitgebarsten.

„Vergeef *mij*, Lena, ik ben hard en wreed geweest, ik heb den naam van mijnen Heiland smaadheid aangedaan!” En toen was het de stervende, die hem had bemoedigd en getroost — samen hadden zij gebeden, samen al hun schuld en zonde neergelegd aan den voet van het Kruis, en het was vredig en stil geworden in het onrustig kloppend hart.

„Ik wist het, Arnold,” fluisterde zij, toen hij Gijsberts boodschap overbracht; „ik voelde, dat gij hem op den rechten weg zoudt terugbrengen, ook uit liefde tot mij; in de dagen mijner verdrukking heb ik u beter leeren kennen en begrijpen, dan toen ik als lichtzinnig meisje u zoo bitter heb bedroefd.”

Jaspers was bij haar geweest in hare laatste ure; met haar broeders hand in de hare en een uitdrukking van vrede op het gelaat, had zij gestameld: „Ik ben verlost... God heeft mij welgedaan...!” en Jaspers keerde huiswaarts met het gevoel, dat hij als een ander mensch het graf zijner zuster had verlaten.

Er werd dien avond weinig meer gesproken; Jaspers zat bij het vuur in gedachten verdiept, en Gijsbert wilde zijne overpeinzingen niet storen. Toen het tijd was om

naar bed te gaan, nam Jaspers den Bijbel, hij sloeg Mattheus VII op, daarna las hij over den moordenaar aan het kruis, en eindigde met de verzen van Psalm 116.

„Och Heer, och wierd mijn ziel door U gered!”
 Toen hoorde God, Hij is mijn liefde waardig,
 De Heer is groot, genadig en rechtvaardig,
 En onze God ontfermt zich op 't gebed.

Eenvoudigen wil God steeds gadeslaan,
 'k Was uitgeteerd, maar Hij zag op mij neder.
 Keer, mijne ziel, tot uwe ruste weder,
 Gij zijt verlost; God heeft u welgedaan.

Na een kort gebed vol geloof en hoop, waarvan elk woord zachtheid en liefde ademde, drukte Gijsbert baas Jaspers de hand; in zijn kamertje gekomen, stond hij een oogenblik stil; een wonderbaar gevoel kwam over hem; onwillekeurig vouwde hij zijne handen, en plotseling steeg uit het diepste zijns harten de vurige bede ten Hemel: „Och Heer, och wierd mijn ziel door U gered!” — daarop, zonder een oogenblik langer te dralen, keerde hij terug naar het vertrek, dat hij juist had verlaten.

„Baas Jaspers,” zeide hij zacht, „mag ik nog even met u over mij zelve spreken?”

„Zeker, mijn jongen, is er iets dat u hindert?”

„Baas, ge zijt meer dan goed voor me geweest, bijna vier maanden lang hebt gij mij met weldaden overladen, en ik, ik heb ze alle aangenomen, terwijl ik als een eerlooze naast u voortleefde; een bedrieger onder een valschen naam!” Verschrikt zag Jaspers den jongeling aan, die daar voor hem stond met bleek gelaat en terneergeslagen oogen. Alweder bedrog — had hij nog niet genoeg geleden?

Toen vertelde Gijsbert zijn droeve geschiedenis, vol

zonde en schuld jegens zijne ouders, jegens allen, die hem liefhadden.

„Arme, arme ouders!” zuchtte Jaspers herhaaldelijk, met een stem zoo vol diep medelijden, dat Gijsbert slechts met groote inspanning zijne schuldbelijdenis kon vervolgen. Niets verbloemde hij, — zelfs niet de gedachte, die bij hem was opgekomen om van Jaspers' afwezigheid gebruik te maken, en in alle stilte zijne plannen te volbrengen.

„Wist mijne zuster, wat ge mij dezen avond hebt medegedeeld?” vroegde Jaspers met onrust in zijne stem.

„Neen, neen, baas, zij wist er niets van, — zij vermoedde alleen, dat ik van huis was weggelopen, — ik heb haar ook niet gezegd dat ik Gerard Frensen heette. O, zoo menigmaal heb ik u alles willen vertellen, vooral in den laatsten tijd, maar dan kwamen mij hare woorden te binnen: „Bedrieg hem niet, hij is streng en rechtvaardig, als ge hem bedriegt verstoot hij u!”

„Arme Lena, zij had het ondervonden; hoe kwaamt ge er toe, dezen avond zoo openhartig met mij te spreken?”

„Ik weet het niet, ik werd er toe gedreven; uit uw gebed, uit uw stem bij het voorlezen sprak zooveel zachtheid en medelijden, alles scheen mij toe te roepen: „ga nu tot hem!” O, baas Jaspers, vergeef ook mij, laat mij met *uwe* vergiffenis tot mijn ouders mogen gaan!”

„Ik vergeef u, mijn jongen, zooals mijne lieve zuster mij vergiffenis heeft geschonken; maar, Gerard, uwe ouders.... hoe hebt ge het over uw hart kunnen krijgen, hen zoo lang zonder bericht te laten, zoo lang niets van hen te hooren.... jongen, jongen, wat kan er al niet gebeurd zijn in dien tijd! God geve, dat ge allen wèl moogt aantreffen na zoovele weken van angst en zorg!” En Gerard, hoezeer ook bevrijd van een zwaren last, nu

hij zijn hart voor baas Jaspers had uitgestort, dacht plotseling met zorg aan zijne moeder.

„Mijn God,” smeekte hij telkens in dien nacht, terwijl hij zich rusteloos op zijn leger bewoog, „geef dat ik haar moge terugzien, en haar vergiffenis moge vragen voor al het leed, dat ik haar heb aangedaan!”

HOOFDSTUK VII.

De terugkeer.

Gerard maakte zich gereed om met den trein van 3.51 naar Amsterdam te vertrekken; hij had de met zooveel zorg bijeen vergaderde spaarpenningen veilig in zijn portefeuille geborgen, de geschenkjes, welke hij in den loop van den morgen voor Betje, Jan en Keetje had gekocht, waren met enkele kleedingstukken in een tasch van baas Jaspers gepakt; nu was dus eindelijk het oogenblik gekomen, dat hij vooral in den laatsten tijd met zulk een pijnlijk verlangen had te gemoet gezien. En toch, — en toch — zijn hart was vol onrust en zorg. Treurig en stilzwijgend reikte hij baas Jaspers de hand tot afscheid.

„O Gerard,” zeide deze met bekommerd gelaat, „waart ge toch maar, in plaats van hierheen te komen, dadelijk tot uwe ouders teruggekeerd, vervuld van schuldbesef en berouw; dat zouden de beste gaven zijn geweest, die ge hun hadt kunnen aanbieden; een verbroken hart en een verbrijzelden geest heeft de Heer nooit afgewezen.”

Gerard vertrok.

„Schrijf zoo spoedig mogelijk, hoe ge allen gevonden hebt,” riep baas Jaspers den jongeling na, die ondanks zonde en schuld toch voor goed een plaatsje in zijn hart had verkregen.

„Zijne zonde zal hem vinden,” sprak hij tot zichzelf, in zijne woning terugkeerend, „zooals mijne zonde mij gevonden heeft. O, groote Ontfermer, wees Gij hem in die ure nabij met den troost Uwer oneindige goddelijke liefde!”

Het was een gure, sombere Decemberdag; Gerard zat aan het raampje naar buiten te staren, zonder iets te zien, steeds vervuld van dezelfde gedachten, steeds met dezelfde vragen in het hart: „Zou moeder alleen thuis zijn, of vader al terug van het kantoor? . . . Wat zal ik zeggen bij het binnenkomen? Eigenlijk was het toch beter geweest, als ik eerst had geschreven . . .”

De trein vloog voorbij de verschillende stations, alleen een kort oponthoud aan het station Den Haag — daar spoedde hij zich alweer verder, Leiden en Haarlem voorbij, en hield ten slotte stil aan het Centraal station te Amsterdam. Hier moest hij uitstappen; de trein voor Hilversum stond reeds gereed; hij nam haastig plaats in een ledigen wagen, bij het raampje tegenover het portier, en leunde met afgewend gelaat in het hoekje, alsof hij ging slapen, uit vrees dat soms een dorpsgenoot zou binnenkomen en hem herkennen. Het duurde dan ook niet lang of er was een tweede passagier. „Die heeft het zich al makkelijk gemaakt daar in dien hoek,” dacht deze, „nu, ik zal hem niet storen.”

Nog een derde reiziger stapte naar binnen; daarop volgde een blijde begroeting: „Wel, Evertsen, ben jij daar! welkom in het lieve vaderland, man, wat ben ik blij je weer eens te zien!”

Gerard schrikte op. Was dat niet de stem van boer Aalders? Hij keek even van terzij. Ja, het was boer Aalders in eigen persoon; nu was het zaak zich stil en slapende te houden; de conducteur had gelukkig reeds zijn kaartje gezien.

„Ja, Aalders, ik kom eens zien hoe mijn oudje het maakt; 't is al vier jaar geleden sedert ik hier was met mijn jonge vrouw; Geurte kan niet van huis met de kleintjes, maar ik had toch zoo'n verlangen om moeder weer eens te zien, dat Geurte me geen rust liet, of ik moest de Kerstdagen bij haar gaan doorbrengen!”

„Wat zal ze blij zijn! ze houdt zich maar kras, die goede oude vrouw, en altijd maar druk over den zoon in België, met zijn lieve vrouw en kleintjes; onlangs moest ik nog een langen brief van je lezen, dien zij juist ontvangen had.”

Daarop volgde een levendig gesprek tusschen de beide vrienden over het leven in België, den toestand van den landbouw in Vlaanderen, en allerlei meer.

„Maar vertel mij nu ook eens wat van de vrienden in Hilversum,” verzocht Evertsen, „moeder schrijft niet heel veel; de oogen worden wat zwak; hoe gaat het met”... en hij noemde verschillende namen.

„Zij maken het best, hoor,” verzekerde Aalders, „de vrienden zullen wat blij zijn je weer eens te zien!”

„En dan mijn oude schoolkameraad, die goede Frensen, hoe is het met hem en zijn gezin?” De vroolijke stem van boer Aalders klonk plotseling zeer treurig: „Ja, beste vriend, wat zal ik daarvan zeggen; sinds eenigen tijd is het geluk uit Frensen's woning geweken.”

„Hoe zoo?”

„Het begon dezen zomer, toen de oudste zoon, een deugniet van zijn jeugd af aan, stilletjes de ouderlijke woning heeft verlaten, na zijn ouders te hebben bestolen; dat

hebben zij wel niet verteld, maar men kon het toch uit allerlei opmaken; wat voor moeite er ook werd gedaan om hem op te sporen, zijne ouders hebben niets meer van hem vernomen; alle pogingen waren vruchteloos. Moeder Frensen was altijd een zwak vrouwtje; zij heeft zoo lang mogelijk haar best gedaan om zich goed te houden; het lukte niet; zij kwijnde weg van verlangen en hartzeer — een paar maanden geleden is zij gestorven.”

Klonk er een onderdrukte gil daar ginds uit dien hoek? Aalders en Evertsen wendden beiden het hoofd in die richting, maar het bleef verder stil. Met de tanden op elkander geklemd om niet in een doordringenden angst-kreet uit te barsten, het bonzende hoofd tegen den wand gesteund, de handen krampachtig samengekneld, trillende van het hoofd tot de voeten, luisterde Gerard naar de vreeselijke woorden, die als geweldige mokerslagen nedervielen in het schuldige hart.

„Arme Frensen,” zeide Evertsen, „zulke kinderen! zij trappen compleet op het hart hunner ouders! — God geve dat Geurte en ik daarvoor bewaard blijven!”

„Frensen zelf is ook zwaar ziek geweest,” ging Aalders voort, „een hevige aanval van influenza; hij is nu gelukkig beterende, maar nog heel zwak. Een zegen is het, dat hij in zijn oudste dochter een niet genoeg te waardeeren schat heeft, juist het evenbeeld van haar moeder! — Ziezoo, wij zijn aan het station Hilversum; ik zal den slaper in dien hoek maar eens waarschuwen, anders blijft hij nog zitten; hallo-hei, jongmensch, we zijn er — uitstappen!” en tegelijk gaf hij Gerard een tikje met zijn stok. Gerard bewoog zich. „Er komt al leven in,” zei Aalders lachend, en de beide vrienden verlieten den wagen.

Nu was hij alleen — hij richtte zich op met doodsbleek gelaat, waarvan elke uitdrukking van jeugd en kracht

was geweken; in vertwijfeling strekte hij de armen uit; ééne enkele gedachte vervulde hem; slechts één woord kwam over zijne lippen, één uitroep vol bittere wanhoop: „Moeder.... o, Moeder.... Moeder!”

De conducteur zag door het geopende portier naar binnen; — „moet u nog verder mee?” was de vraag; Gerard knikte van neen. „Dan gauw uitstappen — de trein is op punt van vertrek.”

Werktuiglijk greep Gerard zijn tasch. — „Scheelt er wat aan?” vroegde de conducteur, verschrikt over het bleeke gelaat met dien wanhopig-droeven blik; Gerard hoorde niet, dat tot hem gesproken werd; met loome schreden ging hij over het perron, onverschillig wie hem zag of nastaarde.

„’t Is maar goed, dat hij is waar hij zijn moet,” dacht de conducteur, — „’t zou anders nog wel eens mis kunnen loopen.”

Waar zou hij nu heen gaan? Naar huis? — Neen, — neen — dat nooit! en een hevige siddering kwam over hem. Vader zou hem van zich stooten, hij, die door zijn slecht gedrag de moordenaar was geworden van zijn Moeder! Betje, Jan en Keetje zouden vol afschuw zich van hem afwenden; ’t was immers zijn schuld, dat zij op zoo jeugdigen leeftijd hun trouwe, lieve Moeder hadden verloren! Wat deed het er toe, of hij zijne spaarpenningen medebracht? Vader zou ze met verachting van zich werpen; er rustte een vloek op, een vreeselijke vloek, — Moeders dood!

Hij had den overweg achter zich; één blik wilde hij nog slaan op de kleine woning, die hem nu plotseling o, zoo dierbaar was geworden, en dan weg — voorgoed weg — levend dood voor allen, die hem zoo innig hadden liefgehad, en wier liefde hij met voeten had getreden!

Niet door de straten, — neen, door dat zijwegje over de eenzame heide, hij kende ze immers zoo goed al die kleine paadjes, waarlangs hij vroeger zoo dikwijls was gegaan om ongemerkt tehuis te komen, wanneer hij den een of anderen streek had uitgevoerd. De mist was opgetrokken, een prachtige ster schitterde boven alle anderen aan den helderen winterhemel, en wierp hare stralen over de stille heide; voor *hem* lichtte geen ster in de duisternis zijner ziel, geen Bethlehemsster sprak tot hem van hoop en vrede; hij ging daarheen troosteloos en eenzaam, — doffe wanhoop nabij. Nog enkele schreden, en hij was bij de kleine heg, die het moestuintje omgaf; nu even naar voren; daar was de woonkamer; maar zachtjes — heel — heel zachtjes; als men hem hoorde, moest hij wegvluchten gelijk een misdadiger, die door niemand mocht gezien worden. Het hekje stond open; hij zag een streep licht door het niet geheel gesloten vensterluik. Met knikkende knieën naderde hij, steunende tegen den muur om niet te vallen. Hij tuurde naar binnen met brandend heete oogen, waaruit nog geen traan was opgeweld, met een hart vol hartstochtelijk verlangen naar vader en Betje, wier stemmen hij onduidelijk hoorde. Door de reet zag hij juist op Moeders stoel, daar in het hoekje bij het zijvenster, de plek, waarheen zich de blik het eerst richtte, van wie de kamer binnentrad; de kinderen, om te vertellen van hunne kleine verdrietelijkheden of onschuldige genoegens; vader, als hij na een dag vol arbeid en zorgen vermoeid huiswaarts keerde, allen vonden op die plek hartelijke belangstelling, troost en steun in moeielijke oogenblikken. En nu — die plek was verlaten, die stoel was ledig door *zijn* schuld. Zijn borst hijgde, zijn zuchten werden luide snikken, die hij zelf niet hoorde. Zij schenen echter de aandacht daar binnen te trekken, hij zag be-

weging en hoorde een deur opengaan. Gauw, gauw terzijde van de woning naar het achtertuintje bij het kleine priëel. Hoe menigmaal had Moeder dáár gezeten, — dáár had hij met Moeder gesproken over zijn groot verlangen om voor de bouwvakken te worden opgeleid, en zij had beloofd bij vader haar best te zullen doen, ook al kostte het wat veel. Bij *die* herinnering kon hij zich niet langer bedwingen; hij viel neder op den grond; met de armen gesteund op de lage heg, waarover reeds ijskristallen schitterden, verborg hij er het gelaat op, en luide snikken, afgebroken door den uitroep: „Moeder . . . Moeder!” weerklonken door het kleine tuintje en over de eenzame heide.

Plotseling werd een arm om zijne schouders geslagen, eene stem, bevende van groote innerlijke aandoening, maar zacht en teeder als de stem eener moeder, sprak tot hem: „Kom mede naar binnen, Gerard, ik heb een boodschap voor u van Moeder.”

„Raak me niet aan, Betje,” riep hij, haar arm van zich schuddend, „raak me niet aan; ik ben vervloekt, ik heb Moeder vermoord!”

Maar de arm werd met te grooter liefde om hem heen-geslagen; Betje trok zijn hoofd naar zich toe, en herhaalde: „Kom mede, Gerard, ik heb u veel te zeggen van Moeder; dat heb ik haar beloofd, eer zij naar den Heiland ging. Kom mede, Gerard; Moeder ziet ons; gij wilt haar nu toch niet bedroeven!”

Zij dwong hem zich op te heffen; geheel weerloos, verbijzeld van geest en gebroken, liet hij zich door Betje geleiden naar de huisdeur; daar stond hij stil op den drempel, en verschrikt terugdeinzend, riep hij vol angst: „Neen, Betje, ik kan niet; ik mag niet; vader zal me van zich stooten.”

„Vader wil ook, dat ge luistert naar wat Moeder u zeggen laat,” zeide Betje met vaste stem; „gij moet doen wat Moeder van u verlangt, Gerard!”

De deur der woonkamer stond open; Frensen had zich opgericht, hij strekte de armen uit naar zijn jongen, maar plotseling door aandoeningen overmand, zonk hij machteloos neder in zijn stoel.

„Laat me gaan, Betje! Ziet ge niet, dat vader mij van zich wijst? Hij zal sterven evenals Moeder; laat mij gaan!” en met kracht wilde hij zich losrukken. Maar Betje verloor hare zelfbeheersching niet.

„Neen, Gerard, gij moogt niet gaan; vader is ziek geweest en nog heel zwak; kom mee naar het keukentje; ik zal vader eerst in bed helpen; dan kom ik u mededeelen wat Moeder mij opgedragen heeft u te zeggen.”

En Gerard, het gelaat met de handen bedekkend, gaf zich over aan zijn bittere smart, totdat de trouwe zuster kwam en tot hem sprak over Moeder, die dag en nacht voor hem had gebeden, voor zijne redding uit der boozen macht; die hem nog een laatsten kus zond, met haar volkomen vergiffenis, met haar zegen. Die woorden vol troost en liefde, o, zij vielen als zachte balsemdroppels in zijn hart vol zelfbeschuldiging en berouw, en hij fluisterde te midden zijner tranen, die nu niet ophielden te vloeien: „Moeder, beste, lieve Moeder!”

„Gerard, mijn jongen, kom bij vader!” riep een zwakke stem uit het naburige vertrek, en in het volgende oogenblik lag hij geknield voor zijns vaders legerstede, het hoofd verborgen in vaders kussen, slechts die enkele woorden stamelend: „Vader, vergiffenis . . . o, Moeder!”

Frensen vouwde zijne handen, en terwijl tranen langs zijn bleek gelaat druppelden, bad hij in diepe ontroering: „Ik dank U, o mijn God, voor Uwe groote genade, want

deze mijn zoon was dood en is weder levend geworden; hij was verloren, en is weder gevonden."

"Vader moet nu rusten," sprak weldra het zorgzame Betje.

"Ja, mijn jongen, morgen moet ge mij alles vertellen," en Betje geleidde haar broeder naar zijn eigen kamertje.

"Moeder had het altijd voor je in orde gehouden, Gerard," zeide zij eenvoudig, "en ik heb het ook gedaan." Gerards gemoed was te vol om iets te zeggen, zwijgend beantwoordde hij haar liefdevollen kus. Over zijn spaarpenningen kon en wilde hij niet spreken, hij gevoelde nu eerst recht de waarheid van baas Jaspers' woorden: „Schuldbelijdenis en berouw zijn de eenige gaven, waarmede gij kunt komen tot uw God en tot uwe ouders."

Nu was hij *alleen* in zijn kamertje, de plaats, waar hij zoovele booze plannen, zoovele zondige gedachten had laten voortwoekeren in zijn hart. O, in dien nacht, de droevigste van zijn jong leven, maar tevens de meest gezegende voor hart en ziel, kwam hem met de grootste nauwkeurigheid alles, alles te binnen, waarmede hij zijn ouders, zijn arme lieve Moeder zoo bitter had bedroefd, en bij die herinnering maakte plotseling een groote angst zich van hem meester; Moeder had hem vergiffenis geschonken eer zij henenging, vader had hem weder in liefde aangenomen, maar God.... Hij, de Heilige, de Rechtvaardige? Hij had immers Gods geboden met voeten getreden; alle roepstemmen vol liefde, alle waarschuwingen had hij smadelijk afgewezen, dikwijls met spot beantwoord! Was er voor hem nog redding, nog vergiffenis bij den heiligen God? In hevige zielsbenauwdheid staarde hij om zich heen; waarheen, tot wien om troost en raad?.... „De offeranden Gods zijn een verbroken hart en een verbrijzelde geest," ja, dat had baas Jaspers gezegd, en

terwijl hij die woorden bevend en stamelend herhaalde, kwam hem eensklaps een heerlijk Bijbelwoord te binnen, dat hij vroeger voor de Zondagsschool had geleerd, en bij Moeder opgezegd: „Alzoo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eeniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een iegelijk, die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe.” O, nu ging er een troostvol licht voor hem op in zijn angst en benauwdheid, tranen van diep gevoeld berouw druppelden langs zijn gelaat, en met de schuld-belijdenis van den verloren zoon in het hart en op de lippen, steeg tevens de vurige bede omhoog: „Mijn God, vergeef mij al mijn schuld; Heere Jezus, ontferm U mijner!”

Tegen den morgen sliep hij in. Was het een droom, of hoorde hij weder de stem zijner moeder, die hem riep, troostend, vol liefde, evenals in dien vroegen Octobermorgen, zooals hij nu wist, den morgen van haar sterven? Zegenend breidde zij hare handen over hem uit, en fluisterde: „Mijn jongen, mijn Gerard!”

„Moeder, Moeder, blijf bij mij, laat mij niet alleen!” snikte hij! Hij wilde haar omvatten, haar om vergiffenis smeecken, en — ontwaakte; het liefelijk beeld was verdwenen.

Jan en Keetje kwamen haastig naar boven geloopt; hoewel ietwat verlegen, begroetten zij den teruggekeerden broeder met hartelijke blijdschap; Betje had hun goed op het hart gedrukt, hoe Moeder, eer zij henenging, gevraagd had, of allen heel lief voor Gerard wilden zijn, als hij zou terugkeeren, en zij deden zoo gaarne iets voor hunne lieve moeder in den Hemel!

„De koffie is klaar, Gerard,” zeide Keetje, „en Betje zegt, dat vader zoo naar je verlangt!”

Na het ontbijt zond Betje de kinderen uit om eenige

boodschappen te doen; vader en zoon waren alleen, ook Betje kwam af en toe zachtjes binnen, en luisterde stil schreiend naar het verhaal, dat Gerard deed, met een dikwijls door snikken afgebroken stem, van zijn wederbaren sedert dien vreeselijken Augustusdag; Frensen, bewogen tot in het diepste zijner ziel, zond gedurende dit verhaal in stilte menig dankgebed op tot den grooten Ontfermer, die met zooveel teedere liefde Moeders smeekbeden voor haar schuldig kind had verhoord.

„Betje,” zeide Gerard dienzelfden morgen tot zijne zuster, terwijl hij haar het geld en de meegebrachte pakjes overhandigde, „wilt ge dit geld voor vader gebruiken, en de pakjes voor de kinderen? Maar och, spreek er niet over: zeg aan niemand van waar het komt — ik zou het niet kunnen verdragen.”

Betje begreep haren broeder: „Dat beloof ik je, Gerard; ik heb ook een paar geschenkjes voor Jan en Keetje; zij krijgen dan alles samen op het Kerstfeest; en wat het geld betreft, — dat laat vader in zijne ziekte geheel aan mij over.”

Betje haalde iederen morgen een kruikje melk voor vader bij boerin Aalders; zij had natuurlijk aan die goede vrienden van haar ouders veel verteld van Gerards terugkomst. Boer Aalders hoorde van zijne vrouw de bijzonderheden van Gerards reis; herhaaldelijk streek de goedgehartige man met de mouw van zijn boezeroen over de oogen.

„De jongen had dubbel en dwars een flinke straf verdiend,” zeide hij met haperende stem, „maar zoo'n foltering als gedurende dat half uur in den trein zou ik hem nooit hebben toegewenscht!”

In den namiddag bracht Aalders een bezoek aan zijn vriend Frensen; hij stak Gerard, die verlegen ter zijde ging, de hand toe en schudde ze hartelijk met de woorden:

„Ik ben recht blijde, Gerard, dat vader nu een flinken steun aan zijn oudsten zoon zal hebben.”

Over de reis werd niet gesproken.

Besluit.

De dag na Gerards vertrek was voorbijgegaan zonder dat baas Jaspers eenig bericht uit Hilversum had ontvangen, ook de volgende morgenpost bracht geen tijding. 't Was dus niet te verwonderen, dat Jaspers met zorg aan zijn beschermeling dacht.

„Als dat nog lang duurt, ga ik zelf eens kijken,” overlegde hij bij zich zelve, „dan is er zeker een of ander niet in orde!”

Tegen den middag kwam eene briefkaart; 't waren maar enkele regelen, en deze verspreidden niet veel licht over de zaak.

„Baas Jaspers,” zoo schreef Gerard, „ik kan onmogelijk over alles schrijven.... 't is zoo erg.... kon ik maar eens met u spreken en u alles vertellen!”

Dat gaf den doorslag; de zaken waren slap, over twee dagen was het Kerstmis, dus er was volstrekt geen bezwaar tegen een uitstapje van enkele dagen; een uurtje later was baas Jaspers dan ook op reis naar Hilversum. Aldaar aangekomen bestelde hij eerst een kamer in het naastbij zijnde logement; daarop nam hij een jongetje om hem den weg te wijzen naar het magazijn, waar Frensen, zooals Gerard hem had verteld, als boekhouder werkzaam was. De patroon sprak met groote deelneming over al het leed, dat het gezin van zijn trouwen boekhouder in den

laatststn tijd getroffen had, en Jaspers, het hart vervuld van vrees en zorg, begaf zich met zijn kleinen geleider naar Frensen's woning.

Het was reeds donker, — Gerard zat bij vader, die sedert de terugkomst van zijn zoon zeer in krachten was toenomen; hij kon reeds een groot deel van den dag opzitten. Betje maakte in het keukentje voor Jan en Keetje het avondbrood klaar. Daar werd gescheld.

„Woont hier de boekhouder Frensen?” vroegde een mannenstem. Gerard sprong op. „Dat is de stem van baas Jaspers, vader,” riep hij, en voor het eerst kwam er weder een blijde uitdrukking op zijn gelaat; „mag hij bij u komen?”

„Zeker, mijn jongen, wien zou ik liever bij mij zien!” en weinige oogenblikken later stond Jaspers voor Frensen's legerstede.

„Hoe kan ik u genoeg danken voor alles wat gij voor mijn jongen hebt gedaan; wat gij voor hem zijt geweest,” sprak Frensen, zijnen bezoeker diep bewogen de hand reikend; „wat zou er zonder u van hem geworden zijn!”

„De Heer in Zijne eindelooze ontferming heeft hem tot mij geleid,” sprak Jaspers ernstig, „aan Hem onzen dank voor Zijne groote genade!”

Een enkele blik op Gerards gelaat had Jaspers reeds de overtuiging gegeven, dat het bittere leed en de vreeselijke ondervinding der laatste dagen een weldadigen invloed hadden uitgeoefend op het gemoed van zijn jeugdigen huisgenoot.

„Ik ben reeds in het magazijn bij uw patroon geweest,” vervolgde Jaspers, „deze heeft mij natuurlijk veel verteld; ik kom nu slechts enkele oogenblikken om met u kennis te maken; morgen kunnen wij verder over alles spreken. Gaat ge een uurtje mede naar het logement, Gerard?”

Weldra verliet het tweetal Frensen's woning, met de belofte van Jaspers, om den volgenden dag geheel in hun midden door te brengen.

„Vindt ge het goed, dat we den weg over de heide nemen, baas Jaspers, of is u te moe?” vroegde Gerard, dankbaar tot zijn beschermer opziende.

„Liefst niet in het gewoel der menschen,” antwoordde Jaspers, „in de eenzaamheid onder Gods heerlijken sterrenhemel kunnen we nog beter spreken over de opzoekende zondaarsliefde van onzen Heiland.”

Wederom wierpen de sterren in dien winteravond haar vriendelijk licht over de eenzame heide, en schitterde die ééne groote ster boven alle uit, zooals weinige avonden te voren; nu echter beschenen hare stralen niet meer een troosteloze, een eenzame, der wanhoop nabij, — neen, der ster van Bethlehem gelijk spraken zij van geloof, hoop en liefde tot den verootmoedigden jongeling, die in het stille winteravonduur zijn gansche hart vol schuldbelijdenis en berouw uitstortte voor den ouden, trouwen vriend aan zijne zijde: hij sprak over moeder, over haar heengaan, over de vreeselijke oogenblikken in den trein, en toen hij eindelijk afscheid nam, waren baas Jaspers' laatste woorden: „Waarmede zal de jongeling zijn pad zuiver houden? Gewis, als hij het houdt naar 't Heilig Blad,” — „doe dat, mijn jongen, en zoek hulp bij uwen Heiland.”

Den volgenden dag hadden Frensen en Jaspers een langdurig gesprek. Tot Gerards groote voldoening werd besloten, dat hij bij baas Jaspers aan het werk zou blijven, dit was ook beter voor Betjes huishoudelijke bezigheden, die geen uitbreiding gedoogden. Alle veertien dagen zou hij echter van Zaterdag tot Maandagmorgen naar huis komen, „en dan, Betje,” voegde Jaspers er lachend bij,

„zal zeker nog al eens dikwijls een andere gast hem vergezellen, ten minste als vader en zijn huishoudstertje hunne toestemming geven.”

Nu, daarvoor bestond geen vrees; Jaspers had weldra het hart gewonnen van oud en jong, en met Betje had hij telkens allerlei te overleggen, vooral den dag vóór Kerstmis; — zij gingen samen uit, waren een heel poosje in de zijkamer bezig, en toen Keetje nieuwsgierig vroeg, waarmee Betje zich toch zoo druk maakte, zette deze een heel geheimzinnig gezicht. Maar in den avond verdween alle geheimzinnigheid. Betje en Gerard geleidden vader naar de zijkamer, waar baas Jaspers reeds tusschen Jan en Keetje was gezeten; voor baas Jaspers lag de geopende huisbijbel, op het midden der tafel stond Moeders portret, omgeven door eenige mooie takjes hulst en immortellen, zij zelve had die bloempjes met zooveel zorg in het tuintje gekweekt, en daartusschen aardige pakjes, door Betje volgens den wensch van baas Jaspers met zorgende liefde gekozen. Gerards meegebrachte geschenkjes lagen er bij, hij zag ze met innerlijke ontroering.

Baas Jaspers las het Kerstevangelie voor; na een eenvoudig, hartelijk gebed weerklonken eenige Kerstliederen, waarbij Jan en Keetje krachtig door baas Jaspers en Betje werden gesteund. Frensen en Gerard luisterden diep bewogen, telkens den blik richtende op het portret der geliefde ontslapene, die het laatste Kerstfeest met hen had gevierd, *toen* kracht en steun zoekend bij haren Heiland te midden van de raadselen en moeielijkheden dezes aard-schen levens, *nu* hare dank- en lofliederen mengend in het koor der gezaligden, Hem ter eere, die de boeien der zonde losmaakt, en het berouwhebbend menschenkind uit de duisternis brengt tot Zijn heerlijk, wonderbaar licht.

En Gerard? O, sinds dien eersten nacht na zijn terug-

keer in de ouderlijke woning, toen hij zijne ziel had uitgestort voor zijnen God; sinds dien nacht had in zijn jeugdig gemoed een verandering plaatsgegrepen, die een stempel zou drukken op zijn verder leven! Hij gevoelde het dagelijks meer, dat de Hemelsche Vader hem zijn schuld, zijne zonden had vergeven, — hij wist het — ook hem gold het heerlijke, troostvolle lied der Engelen:

Vrede op aarde, in menschen een welbehagen!
